

Notulen van de vergadering van de raad van de gemeente Wassenaar, op dinsdag 13 juni 2023, gehouden in de raadzaal van het raadhuis "De Paauw"; aanvang 19.30 uur

---

Aanwezig zijn:

- dhr. L.A. de Lange, voorzitter;
- mw. M.M. Bellekom-Vogels, mw. D.C. van Deursen-van Gool, mw. M.P. Dietz-Wuite, mw. S.M. van Eps-Habibe, mw. S.K. Ettema-Walkate, mw. S.B. Everard, dhr. J.M. Gankema, dhr. H.J.M. Hendrickx, mw. S. Hibbert (later), mw. J.M. Hofman-de Raad, dhr. R.R. Krabbendam, mw. I. van der Marel (later), dhr. H.W. Mulder, dhr. G.L.H. Nijman, dhr. B.G. Paulides, dhr. N.A. Pesman, mw. C.A. Rogge-Schneider, dhr. H. van Smirren, dhr. M.C. Stekelenburg, dhr. B.R. Wesselingh, leden van de raad;
- dhr. R. Bloemendaal, dhr. L.W. Koetsier, dhr. R.A. Zoutendijk, wethouders;
- dhr. J. Kleinhesselink, raadsgriffier

Verhinderd: mw. P.A. van Vliet-van Dijk, dhr. L.N.M. van Doeveren

---

1. Opening vergadering en mededelingen

De voorzitter: Dames en heren, hierbij open ik de vergadering van de gemeenteraad van Wassenaar. Hartelijk welkom aan alle raadsleden hier aanwezig. Mevrouw Hibbert heeft aangegeven later aanwezig te zijn, mevrouw Van der Marel heeft ook aangegeven later aanwezig te zijn en de heer Van Doeveren, wethouder Van Doeveren, is afwezig, want die vertegenwoordigt de gemeente Wassenaar op het VNG-congres dat deze twee dagen, dus vandaag en morgen, plaatsvindt in Groningen. Dus die zit in Groningen.

Dan kijk ik even rond. Zijn er mededelingen vanuit de raad? Dat is niet het geval. Zijn er mededelingen vanuit het college? Dat is ook niet het geval, dat hebben we in ieder geval niet vernomen. Dan gaan we naar de mededeling van de kant van de voorzitter. Bij agendapunt 4 Verbetervoorstel bestuurscultuur en sociale veiligheid in Wassenaar zal ik het voorzitterschap overdragen aan de heer Paulides, de nestor van de raad omdat ik portefeuillehouder ben van het voorliggende voorstel. Ik neem aan dat u hiermee kunt instemmen? Dat is het geval, dan bent u niet verbaasd over het changement dat gebeurt.

Dan is het zo dat als daar geen bezwaren op zijn, de heer Paulides een schriftelijke reactie heeft gestuurd bij agendapunt 4 met het standpunt van de DLW-fractie. Ja, dat werkt nu eenmaal zo als je eenmansfractie bent en nestor. Je kunt maar op een plek tegelijk zijn. Hij zal dus ook als voorzitter verder niet deelnemen aan het debat, maar u door een goede vergadering heen gaan leiden. Dus de bijdrage maakt wel onderdeel ervan uit en die is ook voor iedereen zo meteen vindbaar op iBabs.

2. Vaststelling agenda

De voorzitter: Dan gaan we naar de vaststelling van de agenda. Er is een verzoek tot interpellatie binnengekomen. Een verzoek van de heer Gankema voor een interpellatiedebat. En dat verzoek heeft u vooraf ontvangen via de griffie. Stemt u in met het toevoegen van het interpellatiedebat aan deze agenda? De vraag is of u daarmee kunt instemmen. Ik zie in knikkende hoofden. Dat betekent dat het wordt toegekend aan deze vergadering. En dan stel ik voor het interpellatiedebat in te voegen voor agendapunt 4. Dus voor de verbetervoorstellen op basis van het rapport Onderzoek sociale veiligheid in bestuurscultuur gemeente Wassenaar. Dus het interpellatiedebat wordt dan agendapunt 4 en het onderzoek wordt dan agendapunt 5. Kunt u daarmee instemmen? Dat is het geval. Dan gaan we het zo doen.

Dan gaat het over het toestaan van het onderdeel waar het gaat over de bespreking van het rapport, wat dus inmiddels agendapunt 5 is en dat wil ik graag toch nog hier ook bij u aan de orde brengen, waarbij ik nog wel graag wil vermelden dat ons Reglement van Orde onder artikel 9 lid 1 stelt 'Stukken die na de oproep van de raad of griffie binnenkomen en die betrekking hebben op onderwerpen die zijn opgenomen op de voorlopige agenda, worden niet bij de besluitvorming over het onderwerp betrokken, tenzij de raad dit toestaat'. Dus ik wil u wel formeel aangeven, omdat u het rapport een week van tevoren heeft gekregen – de brief met de hele procedure heeft u overigens 25 dagen van tevoren gekregen – vraag ik u of u ermee kunt instemmen, want dan maakt dat namelijk ook onderdeel uit van de bespreking vanavond. Dat is het geval? Dan gaan we dat zo doen.

Dan hebben we de spreektijden. Daar is met de fractievoorzitters vooraf over gesproken en daar is bedacht dat het vanavond goed zou zijn om elke fractie acht minuten spreektijd te geven. Daarvan is verder bedacht... Nee, ik ga eerst beginnen met de acht minuten spreektijd waarbij... Nee, dat was eigenlijk de vraag. Kunt u ermee instemmen dat elke fractie vanavond een spreektijd krijgt van acht minuten? Dat is voor de eerste termijn. Natuurlijk is er ook altijd nog een mogelijkheid

voor een tweede termijn. Dat moet dan vervolgens niet een dubbele hoeveelheid zijn van de eerste termijn. Dat is natuurlijk vaak een korte afronding. Verder is er natuurlijk de mogelijkheid van de interruptie. Overigens behoudt de voorzitter zich natuurlijk altijd het recht voor, mocht het aantal interrupties enorm toenemen en met de temperatuur stijgen, dat er een voorstel gedaan wordt om dat ook weer enigszins in te perken. Kunt u instemmen om een spreektijd van acht minuten aan te houden? Dat is het geval. Ja, dan stellen we dat vast.

Dan de volgorde van de fracties. Daar hebben we het ook over gehad, hoe doe je dat? En daar kwam eigenlijk als voorstel naar voren dat het ons voor dit debat goed lijkt om een volgorde aan te brengen via loting. Er zijn al zeven partijen die vanavond gaan spreken en het lijkt me goed dat die loting dan nu plaatsvindt, want dan kunnen we daarmee de sprekersvolgorde van vanavond vaststellen. Dan ga ik aan de griffier vragen mij te assisteren. Zal ik? Of u mag ook. Als eerste spreekt – ik voel me nu echt zo een beetje van de WK-selectie hier – Lokaal Wassenaar! Tweede is de PvdA. Derde is GroenLinks, als vierde CDA, als vijfde de VVD, als zesde D66 en als zevende Hart voor Wassenaar en ik geloof dat er enorme instemming over is. Het lot heeft beslist. Dan is hiermee de volgorde ook vastgesteld.

En verder zal de voorzitter om 22.30 uur vanavond de vraag stellen of we nog doorgaan met vergaderen. Maar ik denk dat u het allemaal ook heel prettig vindt als we rond 22.30 uur ook deze vergadering hebben afgerond, maar die vraag zit nog in het verschiet. Dan is alles vastgesteld en is deze agenda daarbij vastgesteld. En gaan we dat ook zo doen.

3. Inspreken

De **voorzitter**: Dan hebben we insprekers. Er hebben zich een tweetal insprekers gemeld. U heeft ook de informatie gekregen over het inspreken. Nu bent u twee zeer ervaren insprekers in deze gemeenteraad, ook allebei oud-raadsleden. Dus u kent het gebruik in deze zaal, waarbij het natuurlijk ook zo is dat in inspraakreacties geen namen van raadsleden, verwijzingen naar wethouders, ex-wethouders of ambtenaren worden genoemd en dat het een niet op de persoon gerichte inspraakreactie is, maar wel de ruimte biedt om uw verhaal te vertellen aan de gemeenteraad en daarmee aan de gemeenschap Wassenaar. Ik ben ook blij dat u er beiden bent vanavond en dan wil ik graag het woord geven aan de heer Overdevest namens de Vrienden van Wassenaar. Mijnheer Overdevest, u krijgt vijf minuten. Het spreekgestoelte staat daar voor u klaar.

De heer **Overdevest**: Merci. Bedankt voor het woord, en ik sta hier dus namens de Vrienden van Wassenaar en we hebben notie genomen van het rapport en daar willen we via deze inspraak zeker op reageren.

Beste raadsleden en leden van college. Ook de Vrienden hebben de inhoud van het eindrapport tot zich genomen en we zijn bedroefd dat deze onderzoeken en rapportages door externen nog steeds nodig blijven om ons gemeentebestuur aan de hand te nemen. Ook hebben wij ervaren uit het stuk dat waarheidsvinding buiten de scope viel. Was dat wel zo'n goed idee? Moet niet eerst alle ellende op tafel eer het helingsproces kan starten, kan beginnen? Of is deze ruim onvoldoende voldoende om de ernst in te zien en tot actie over te gaan?

Het onderzoek zelf vraagt om meer zelfreflectie van de betrokkenen en biedt handvatten om de bestaande cultuurkoers om te zetten. Waarmee de inwoners, wij dus allemaal, u hier binnen, maar ook de mensen die de Vierdaagse lopen, meer vertrouwen krijgen in ons eigen gemeentebestuur. Wat verwachten wij van u? Wij verwachten resultaten. Resultaten zijn wat alle inwoners van ons dorp van u als bestuur verwachten. En u bent met 21 raadsleden, vier wethouders beëdigd om samen, met u beiden, voorzitter, goede resultaten te realiseren. En voor ons als burgers, niet voor uzelf, op een respectvolle en fatsoenlijke wijze, niet als elkaar overstemmende voetbalouders – u kent het – hier tekeer te gaan. Want dat is het beeld dat wij af en toe krijgen.

Elke vier jaar opnieuw krijgt u een mandaat van de Wassenaarse inwoners en tussen deze verkiezingen moet u goede besluiten nemen. Besluiten die bijdragen aan de zelfstandigheid en leefbaarheid van Wassenaar. En het welzijn van haar burgers. Dit is geen makkelijke opdracht, maar ik weet het, het is wel een mooie opdracht als iedereen in dit proces zich veilig en gewaardeerd voelt in haar en zijn rol. De Vrienden steunen het voornemen waarover u vanavond gaat spreken, voor een verbetertraject. Een plan en stappen om de gemeentecultuur te verbeteren. En hierbij is noodzakelijk dat iedereen meedoet. Niemand blijft achter, allemaal met elkaar, dus alle 25 moeten hun schouders hieronder zetten. Vandaar mijn vraag, onze vraag namens de Vrienden: gaat u allen meedoen?

We hebben begrepen dat het voornemen bestaat uit een stuurgroep te vormen onder leiding van de burgemeester. Zo staat in het stuk als advies. Het belang van een dergelijke stuurgroep is dat de vaart erin wordt gehouden. Wel stellen wij als Vrienden voor dat aan deze stuurgroep een onafhankelijke externe begeleiding wordt toegevoegd. En dat vaste momenten voor rapportages worden opgenomen. Daarmee wordt het wegzakken van belangstelling voorkomen.

Pieter Omtzigt sprak onlangs in Leeuwarden over politiek met meer visie maar legde daarbij de bal

bij de burger. 'U kunt niet afwachten, u moet uw taak zelf oppakken', kopte de krant. De inwoners worden inderdaad meer aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid, dus wijs niet altijd naar de overheid om zaken te regelen. Dat straalt dit rapport ook uit. Kom in actie en verbeter uzelf. Want u bent ook burger van Wassenaar. Echter, hier zijn niet de burgers aan zet, maar dat bent u met 25 personen. Hoe zorgt u dat Wassenaar veel beter op de kaart komt te staan, in het dorp, in de regio en landelijk?

Want u realiseert zich natuurlijk altijd, bij iedere verkiezing, maar ook als u in deze zaal zit: u heeft goud in handen. Een dorp waar ook zaken goed gaan. Ja, ook voor de Vrienden is het glas wel eens halfvol, dames en heren. Het landgoed aan zee vraagt klein en groot onderhoud. En dit zien we terug in de participatie zoals die nu plaatsvindt voor de groene zone, de vele voorzieningen die open zijn, zoals de biëb, het zwembad, de scholen, basis en voortgezet. Andere dorpen zijn jaloers op ons. De vele mensen die een beroep doen op thuiszorg en dat ook krijgen, een nieuwe sporthal die straks opengaat. Het is echt goud.

En daar hoort ook bij, nogmaals, als u verdergaat, nogmaals, vertrouwen. Want vertrouwen is de drijver waarop de raad onderling en samen met het college het debat voort. Want alleen goede resultaten leiden bij voldoende betrokkenheid van iedereen. Dus gebruik dit mandaat dat u van de kiezer gekregen heeft en ga daar wijs mee om. Laat zien dat de onvoldoende die u met dit rapport krijgt u de ogen opent. En laat inzien dat u dit alleen kunt als u met elkaar dit kruis kunt oppakken. In de toekomst willen de Vrienden geen dorpsraad toespreken, maar altijd de zelfstandige, Wassenarische gemeenteraad. Dank u wel.

De voorzitter: Ik dank u wel mijnheer Overdevest. Dan is het woord nu aan de heer Van Sloten.

De heer Van Sloten: Ja, dank voorzitter. Ik had mij voorgenomen één keer terug te komen. Dat is twee keer geworden. Vorige week inderdaad, voor het verkeer, en dit, maar deze stond al. Bij het instellen van het onderzoek had ik mij al voorgenomen om hier in te spreken.

Ik sta hier met een enigszins zwaarmoedig gevoel want ik merkte dat ik een tekst moest gaan schrijven en daar kwam weinig uit, behalve een hoop frustratie als inwoner en als lid van deze raad van de afgelopen negen jaar.

Want het gaat ook over mij. Want de cultuur is niet... Het focust zich nu gedeeltelijk ook op het laatste jaar, maar deze cultuur is er al veel langer. 25 jaar geleden kwam GroenLinks voor het eerst hier in de raad. De reactie toen was, als een GroenLinks-raadslid aan het woord was, om een krant te pakken en de krant te gaan zitten lezen. Ook ik heb dit soort dingen ervaren in de jaren die ik hier heb gezeten en andere raadsleden ook. Dat er geen antwoord wordt gegeven op vragen, dat je wordt weggezet, dat je niet serieus wordt genomen.

Gelukkig zijn we op sommige gebieden wat gegroeid, maar je ziet ook weer een teruggaande lijn en we moeten voorkomen dat we deze situatie in stand blijven houden of weer in stand brengen. We nemen elkaar de maat, bij elke spelfout of verspreking die wordt gemaakt in een motie of amendement, dan schieten er meteen vijf mensen overeind om even goed aan te wijzen dat dat fout was. Soms lijkt het wel of het stukje in de krant op vrijdag belangrijker is dan het debat dat hier in de raad wordt gevoerd. Je kunt zien aan waar het debat over gaat, welke toezegging wordt gevraagd, dat het stukje al is geschreven, dat weet je dan al. Het wordt vanavond na de vergadering alleen nog maar even naar de krant gestuurd.

Deze cultuur bestond al langer, maar het is de laatste jaren nog wel verder verhard. Er wordt meer op de man gespeeld en de inhoud is nog verder naar de achtergrond gekomen. Ik vind het ook jammer dat in het rapport op de eerste pagina bij de inleiding staat dat het college is gevallen over de 20% ozb. Naar mijn mening is dat niet de reden geweest. We hebben die ozb-verhoging niet gekregen. Daarna is de VVD zelf uit het college gestapt. De andere partijen zijn niet weggegaan. De beeldvorming en de machtsverhoudingen in de raad zijn een te grote rol gaan spelen in het proces.

Dit rapport kwam voor mij niet als een verrassing, al ben ik wel geschrokken van de individuele voorbeelden. Zelf heb ik ook een hele lijst aan voorbeelden gegeven in mijn gesprek met de onderzoekers, maar daarvan zie ik weinig terug. Mogelijk was ik te specifiek en te veel herleidbaar naar personen en zijn ze daarom niet opgenomen.

En dan kom ik ook bij mijn grootste bezwaar tegen de opzet van dit rapport. Er is geen sprake van hoor en wederhoor. We hebben hier gezien dat een inspreker dingen kan zeggen over een persoon zonder dat daar een reactie op kan komen en zonder dat deze zaken überhaupt specifiek kunnen worden toegeschreven. We hebben nu een rapport met een hele lijst aan voorbeelden die op ons allemaal kunnen slaan. Ik vind dat als mensen iets ervaren, en ik hoop echt dat dat gaat gebeuren en ik heb dat bij mijn afscheid ook gezegd, ze dat echt gaan melden, want dan kan daar iets mee worden gedaan. Dan kun je je aanpassen. We zitten hier met een dwarsdoorsnede van de bevolking en sommige mensen zijn gewoon directer, botter, niet zo aardig. Dat is zo, maar als je ze aanspreekt, hebben ze de mogelijkheid om te veranderen. Doen ze dat niet, dan is dat wel in ieder geval gezegd en kunnen we daar misschien wat mee. Want nu heb ik het gevoel alsof nu alle

meldingen af en toe worden ingezet als politiek spel. Dat schiet zijn doel voorbij en daardoor is er geen compassie meer, maar vergroot het de weerstand alleen maar. En worden de tweedelingen alleen maar groter.

Ik heb gezien dat, op een na, alle partijen alweer een stukje in de krant hebben geschreven over het rapport. Iedereen geeft aan dat het nu echt anders moet, maar niemand is specifiek over wat zij dan anders gaan doen of wat zij gaan veranderen. Ik hoop vanavond die reflectie wel te zien inderdaad, want verandering komt pas als er zelfinzicht is geweest. Het staat ook in het rapport beschreven dat dat er niet is, maar dat is echt nodig. Ik hoop dat we vanavond niet bezig zijn voor het volgende stukje in de krant, maar dat er een gesprek plaatsvindt en ik hoop dat dat wordt voortgezet. Individueel tussen de raadsleden, tussen mensen, om te kijken of die verbinding gelegd kan worden. We zijn tenslotte allemaal Wassenaarders. Ik wil benadrukken dat die cultuur niet door één persoon of één partij komt. Cultuurdrager zijn we allemaal. We hebben hier te veel dingen geaccepteerd die normaal werden geacht. Ik heb zelf ook intern nagevraagd en als je daar de zaken hoort, denk je 'dit kan niet zo, dat dit wordt geaccepteerd'. Ik hoop ook echt dat daar intern een traject is ingezet om tot verbetering te komen zodat deze situaties niet langer in stand worden gehouden.

Het enige dat ik dan nog aan wil geven, is dat dit onderzoek een hoop geld gekost heeft. Er ligt nu een voorstel om nog meer geld uit te gaan geven. Ik hoop niet dat we hier in Wassenaar gaan doen wat in de Tweede Kamer wordt gedaan, waar geldt dat hoe meer geld je geeft, hoe belangrijker je het vindt. We geven miljarden uit voor Groningers, zonder dat we daadwerkelijk met een oplossing komen. Er wordt gezegd 'daar kan nog wel een miljardje bij', terwijl men geen idee heeft wat ze ervoor gaan doen. Dat gevoel heb ik hier ook. Ik heb bij mijn afscheid in de postvakjes van alle fracties een spiegelkje gelegd van € 0,80. Ik heb nog niet echt het idee dat deze zijn gebruikt.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Sloten. Dat waren de twee insprekers van vanavond. Dan wil ik graag voor we overgaan naar het interpellatiedebat het voorzitterschap overdragen aan mijnheer Paulides.

(De heer Paulides neemt het voorzitterschap over van de burgemeester gedurende de rest van de vergadering.)

De plv. voorzitter: Dank u wel. Ik ben niet uw nieuwe burgemeester, de burgemeester heeft het al vermeld. Ik ben de plaatsvervangend voorzitter indien de burgemeester als portefeuillehouder het woord moet voeren en dat is het geval bij de volgende twee agendapunten.

4. Interpellatiedebat

De plv. voorzitter: We gaan het hebben over het interpellatiedebat. Dat is een debat dat niet vaak voorkomt. Het is ook heel bijzonder omdat dit debat eigen regels kent. Het zijn niet de regels zoals we die voor de commissie en voor de raadsvergadering kennen. Ik ga u daar een stukje over voorlezen om dat duidelijk te maken. In artikel 35 lid 4 is bepaald hoe vaak betrokkenen het woord kunnen voeren. De interpellant voert niet vaker dan tweemaal het woord. De overige raadsleden, de burgemeester en de wethouders, niet vaker dan eenmaal tenzij de raad hen hiertoe verlof geeft. Ik stel u voor om aan deze bepaling als volgt te invulling te geven. Ik geef zo eerst het woord aan de heer Gankema. Vervolgens kan de burgemeester reageren en daarna geef ik de heer Gankema en de andere raadsleden de gelegenheid te reageren op de inbreng van de burgemeester. Tijdens een interpellatiedebat kennen we geen interrupties. Als u wilt reageren, doet u dat dus in uw eigen termijn en dat wil zeggen na de reactie van de burgemeester en de heer Gankema. Stemt u hiermee? Ik zie dat dat het geval is. Dan komen we toe aan de heer Gankema, aan u het woord.

De heer Gankema: Dank u voorzitter. Ja, het gebeurt niet vaak, een interpellatiedebat en ik denk dat het goed is als ik even toelicht waarom ik voor een interpellatiedebat heb gekozen. Dat doe ik pas nadat ik twee andere mededelingen heb gedaan.

Een: wij zullen morgen geen stukje schrijven voor/ sturen naar de krant.

En twee: er gaat het gerucht rond dat wij vanavond ook een motie zullen indienen. Ook het gerucht dat het een motie zou zijn tegen de burgemeester. Laat ik dat nu heel klip-en-klaar zeggen. Dat is niet het geval. Wij zoeken vanavond het debat en ik zal nu verder toelichten waarom wij hebben gekozen voor het interpellatiedebat.

Vanavond staat op de agenda het verbeterplan. En wij vinden het belangrijk dat we voordat we gaan praten over verbeteringen het eerst met elkaar hebben gehad over onze cultuur, over hoe wij met elkaar zijn omgegaan het afgelopen jaar en over de aanleiding die geleid heeft tot de bestuurscrisis. Wij denken dat het goed is als we dat hier in deze raad met elkaar bespreken, maar daarvoor was helaas geen mogelijkheid. Vanavond staat als discussiepunt, als debatpunt het verbeterplan op tafel. Maar om er toch enigszins vorm aan te geven, over het proces voorafgaand aan

het verbeterplan, stel ik hier vanavond enkele vragen aan de burgemeester. Ik kan enkel vragen stellen aan het college waar de burgemeester onderdeel van is. Het liefst was ik het debat met u allen hier aangegaan. Ik hoop dat we dat straks toch nog een marge van het gesprek over het verbeterplan hier en daar kunnen voeren. Maar dan weet u de toelichting waarom ik een interpellatie-debat heb aangevraagd.

De volgende vragen en de inleiding. De burgemeester heeft het voortouw genomen om Berenschot onderzoek te laten doen. Lokaal Wassenaar! heeft waardering voor dit initiatief an sich. Over de concrete opdrachtverstrekking en uitvoering hebben we wel vraagtekens. Waarom heeft de burgemeester ervoor gekozen om geen feitenonderzoek te laten doen, maar enkel beelden uit de organisatie op te halen?

De volgende vraag moet expliciet gezien worden als een informerende vraag over het proces voorafgaand aan het proces bij het voorkomen van de bestuurscrisis. De situatie: op een gegeven moment moet ook voor de burgemeester duidelijk zijn geworden dat de begrotingsbehandeling zou kunnen leiden tot een bestuurscrisis. Wat heeft de burgemeester ondernomen om dit te voorkomen en wat hadden deze interventies tot gevolg?

Derde vraag: hoe heeft de burgemeester de samenwerking in het vorige college ervaren, was er sprake van scheldpartijen, beledigingen, et cetera? Hoe verliepen de discussies en hoe kwamen de beslissingen tot stand?

Terugkijkend, welke lessen trekt de burgemeester persoonlijk uit de ontstane situatie in het vorige college?

Tot slot: drie wethouders uit het vorige college voelen zich in hun goede naam aangetast. De oud-VVD-wethouder heeft veel beschuldigingen gedaan en daarbij bewust geen specifieke naam genoemd. Hierdoor heeft zij bewust ervoor gekozen om drie wethouders onderdeel te laten worden van de discussie. We praten vandaag over waarden en normen. Wat is het oordeel van de burgemeester over hoe de oud-VVD-wethouder haar gevoel van sociale veiligheid heeft aangekaart?

Dank u wel.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel mijnheer Gankema. Dan geef ik het woord aan de burgemeester voor een reactie.

Portefeuillehouder **De Lange**: Voorzitter, dank u wel en dank aan de heer Gankema voor de vragen in dit interpellatiedebat. In ieder geval ook dank voor uw inleidingen, de context waarmee u stelt waarom u deze vragen vanavond hier stelt.

En op de eerste vraag 'waarom heeft de burgemeester ervoor gekozen om geen feitenonderzoeken te doen? En maar enkel beelden uit de organisatie op te halen?' Dat laatste zou ik wel licht willen nuanceren. Het zijn natuurlijk 25 interviews geweest met een heel brede groep mensen. Maar ik heb me hier op de volle breedte laten adviseren en dit is niet van de ene op de andere dag gegaan. En ik ben tot het inzicht gekomen dat een feitenonderzoek zich verengt tot een onderzoek of een uitspraak wel of niet klopt. Maar dat levert geen breder beeld op over de bestuurscultuur of de sociale veiligheid en hoe we met elkaar in Wassenaar omgaan. En ik denk dat het heel goed is, gegeven de situatie, en de afscheidsspeech van de oud-wethouder was zeker een aanleiding, maar er waren meerdere aanleidingen en signalen van een cultuur en een met elkaar omgaan die niet verlopen zoals wat mij betreft de norm hier zou moeten zijn, dat er toch recht aan gedaan is om dit onderwerp bij de kop te pakken. En dat hoor ik ook eigenlijk terug bij de insprekers die ook zeggen 'dit speelt al langer, het is structureler'. Dus dat is de reden om het onderzoek op deze manier te doen, omdat ik namelijk simpelweg recht wil doen aan de beleving van alle betrokkenen. En daar kom ik ook zo meteen op terug.

Daar is overigens ook over gesproken, want dit is wel een onderwerp van gesprek geweest zowel met de fractievoorzitters als met de oud-wethouders. En daar hebben we ook van gedachten over gewisseld. De onderzoekszetel is ook in een consultatieronde geweest. Daar zijn nog nadere toelichtingen op gekomen. En ik herinner me ook nog bij de fractievoorzitters dat heel nadrukkelijk werd gezegd 'laat dit onderzoek een belangrijke bijdrage zijn aan een helingsproces'. Dat is wat mij betreft ook het doel waarom dit onderzoek is gehouden. Iedereen heeft uiteindelijk ook meegewerkt aan het onderzoek. Dus dat is wat mij betreft de concrete aanleiding en waarom het onderzoek is opgezet in de zorgvuldige stappen die zijn gezet, waarbij ook alle betrokkenen daarin zijn meegenomen.

Dan is er de vraag 'zag u rond die begrotingsbehandeling dat er iets aan het misgaan was?' Mijnheer Gankema, of voorzitter, ik kan u zeggen: vanaf de start van het nieuwe college heb ik aandacht gevraagd voor het belang van een goede communicatie en een goede afstemming binnen het college en de raad. En in het college heb ik veelvuldig de vraag gesteld of voorstellen op een breed draagvlak in de raad zouden kunnen rekenen. Overigens ook maatschappelijk draagvlak. En natuurlijk kreeg ik mee dat er op een gegeven moment discussies ontstonden over die ozb-verhoging. Daar heb ik op verschillende manieren, op verschillende wijzen, ook in het college, geprobeerd 'zijn daar oplossingen in te vinden? Kunnen die overbrugd worden, kunnen daar oplossingen

uit voortkomen die uiteindelijk maken dat je er politiek uitkomt?' Ik heb ook van het begin af aan gezegd 'het is ontzettend van belang dat je ook zorgt voor goede afstemming binnen de partijen die jou ook politiek steunen.'

Maar dan kom je op de vraag 'wat hadden de interventies tot gevolg?' En dan kom je wel op het punt dat voor een burgemeester, een college, en dat geldt trouwens ook voor een nieuwe gemeenteraad na verkiezingen, een gegeven is. En je hebt vervolgens als doel en als taak als burgemeester om als onafhankelijke persoon met die twee petten als voorzitter van de raad en voorzitter van het college ervoor te zorgen dat die beide gremia goed functioneren. En daar heb je maar een echt middel voor. Dat is natuurlijk ervoor zorgen dat de procedures en regels kloppen en dat je personen aan elkaar verbindt.

We hebben geïnvesteerd in een goede samenwerking en een college kent altijd verschillende persoonlijkheden en dat hoort ook zo. Dat is maar goed ook. En in augustus heeft het vorige college dan ook een tweedaagse sessie gehad en hebben we samen de basis gelegd om als een goed team te functioneren. We hebben ook een inwerkprogramma gehad, overigens ook met de raad. Het heeft alleen anders uitgepakt. Maar helaas is het wel zo dat een burgemeester in Nederland geen politicus is. Hij is voorzitter van die twee verschillende gremia en mijn taak is vooral zorgen voor een ordentelijk proces, maar zeker ook voor die continuïteit. Dus daar heb ik me ook druk over gemaakt. Daar heb ik me ook zorgen over gemaakt, maar ik ben niet de baas van de wethouders. Laat ik dat ook helder onderstrepen. Zo ben ik ook niet uw baas, ik ben uw voorzitter. Zo hebben we dat in Nederland verdeeld met elkaar.

Maar dan komen we wel op 'hoe heb ik die samenwerking in dat vorige team ervaren?' Laat ik daar ook helder over zijn, want ik wil hier vanavond wel benadrukken dat ik met alle deelnemers, ook uit dat vorige college, maar ook hier in de raad, de politieke pijn voel. Dat is ook mijn politieke pijn. Dat is namelijk de pijn van een team dat vol ambities en enthousiasme na de verkiezingen begint. En met elkaar dingen voor Wassenaar voor elkaar wil krijgen en dat lukt dan niet. Laten we daar ook gewoon vanavond eens heel eerlijk over zijn naar elkaar. Laten we dat ook gewoon benoemen. Laten we dat aankijken en zien dat we dat moeten verwerken met elkaar, want dat is ook die helling die we volgens mij moeten hebben. Maar waarbij we op een gegeven moment ook moeten kijken 'hoe kunnen we weer vooruit en een stap voorwaarts zetten?' Ik heb steeds met alle betrokkenen geprobeerd dat gesprek te voeren.

Helaas, het verbinden van dit team is mislukt en dat zie ik ook als een persoonlijke mislukking. Want in het begin leek zich eigenlijk best een zakelijk team te vormen, maar al snel bleek dat die samenwerking toch niet vanzelfsprekend was. Daar moest hard aan gewerkt worden, maar ik wil hier vanavond ook zeggen, er was in het college nooit sprake van scheldpartijen of beledigingen tijdens collegevergaderingen. Als dat ook zou hebben plaatsgevonden, zou ik daar hebben ingegrepen. Dat is ook mijn taak als voorzitter om dat te doen. Maar op dossierniveau waren er wel degelijk spanningen voelbaar. Dat heeft ook uiteindelijk geleid tot hoe het is verlopen.

Dan de vraag welke lessen ik hieruit trek, uit deze situatie, en hoe je dat transporteert naar je rol als voorzitter van het college naar dit college toe? Dat is in ieder geval dat wat mij betreft zaken erom vragen om sneller op tafel te worden gebracht, om zaken uit te spreken. Ook met het nieuwe college zijn we weer twee dagen de hei op gegaan en hebben we werkafspraken gemaakt en gekeken naar 'hoe zit iedereen in dat team? Wat zijn je sterke punten, wat zijn je zwakke punten?' En daar is op geïnvesteerd. In die zin was eigenlijk de heitweedaagse van beide colleges hetzelfde. En daar trek ik in ieder geval wel de les uit dat je scherp moet zijn op goede afspraken maken over omgangsvormen. En als die dreigen toch wat te weinig uitgesproken te worden en tussen de regels te blijven, moet je die heel expliciet maken en moet je die op tafel leggen. Dat is in ieder geval wel de les die ik ook heb getrokken in het kleine jaar dat op dit punt hebben meegemaakt. Zorg ervoor dat ergernissen snel op tafel worden gelegd, op de goede plekken worden uitgesproken. Dat probeer ik in ieder geval ook in dit nieuwe college mee te geven.

Ja, en dan ten slotte uw vraag over het oordeel van de oud-wethouder en haar uitspraken over het gevoel over de sociale veiligheid. Voorzitter, de manier waarop de oud-wethouder haar gevoel van sociale veiligheid heeft aangekaart, was voor niemand prettig. Laat dat helder zijn. Ook niet voor mij. Het was haar afscheidsspeech. En ook ik was op dat moment door haar woorden overvallen. U zult ongetwijfeld de beelden nog eens hebben nagekeken, maar daar ziet u een voorzitter in verwijfeling, die overvallen werd door de situatie. Een gesprek erover was op dat moment niet meer mogelijk. En dat vind ik niet goed. Want als dit speelt bij iemand, als iemand deze gevoelens heeft, dan moet je dat eerder met elkaar bespreekbaar proberen te maken. En er kon op dat moment verder niets meer aan worden gedaan. Maar we konden er kennis van nemen. Ieder neemt zijn eigen beslissingen, maar dit is, zoals ik daarop terug gekeken heb, hoe ik met de situatie ben omgegaan. Laat dit een oproep zijn aan eenieder hier, maar dat geldt ook voor de leden van het college, als er dit soort gevoelens ontstaan van sociale onveiligheid, van niet serieus genomen worden, niet meegenomen kunnen worden in dit verhaal, dan hoop ik dat u snel het contact met mij weet te vinden en dan zullen we er een plek voor moeten vinden om uiteindelijk met elkaar het gesprek

erover aan te gaan. Niet via klachten, maar gewoon een gesprek van mens tot mens. Zo maken we dingen in dit dorp beter.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel burgemeester voor de uitgebreide beantwoording. Ik wil zo het woord aan de heer Gankema geven, mochten er nog vragen zijn blijven liggen. Maar ik wil eerst even inventariseren welke andere raadsleden er eventueel nog een vraag aan de burgemeester zouden willen stellen. Wie mag ik daarvoor het woord geven? Dat is de heer Hendrickx. Zijn er nog anderen? Nee, dat is niet het geval. Mijnheer Gankema, gaat uw gang.

De heer **Gankema**: Ja dank u wel voorzitter, ik neem aan dat het ook toegestaan is als ik het woord neem om de burgemeester te bedanken voor het antwoord. Ik vind het heel prettig dat we de avond zo begonnen zijn. Ik denk dat het een heel goede aanzet is tot een zinvolle discussie. Ik ben ook blij met de antwoorden. Ik wil ook nog graag delen dat deze vragen mij best zwaar op de maag lagen. Ik heb bijzondere druk gevoeld van omstanders, collega's, die zeiden 'dit moet je niet doen. Dit zorgt voor een bom onder heel Wassenaar. Je speelt met vuur'. Dat soort uitdrukkingen. Ik ben toch blij dat ik het gedaan heb en ik ben blij dat de burgemeester zo openhartig is geweest en nogmaals, ik zie dit als een heel goede aanzet voor een goede discussie vanavond. Dank u wel.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Gankema. Mijnheer Hendrickx, aan u het woord. Ik wil er even op wijzen, het is al gezegd, het is geen debat. U mag een aantal korte vragen stellen, maar het is dus geen debat.

De heer **Hendrickx**: Ja, de enige vraag die ik dan nu aan u als voorzitter heb, is: hoeveel korte vragen mag stellen? Maar het zijn er maar twee hoor. Er zijn twee punten waarop ik een vraag aan de burgemeester wil stellen. Hij zegt, en ik moet zeggen, ik was er natuurlijk zelf bij, dat hij in de aanloop naar de begroting van meerdere kanten heeft vernomen dat er draagvlakproblemen waren. Ik heb hem zelf geïnformeerd op 30 oktober jl. dat de VVD met de begroting problemen had. En mijn vraag aan hem is: was hij voor 30 oktober jl. op de hoogte van het feit dat, behalve de partijen die niet in de coalitie zaten, en dat zijn zes zetels, binnen de coalitie al aan de orde was dat het draagvlak onder vijftien zetels aan het twijfelen was? Dan praat ik over de datum 30 oktober, dat ik u geïnformeerd heb over een gesprek met de heer Nijman waarin duidelijk werd dat de begroting zoals die voor lag, niet werd geaccepteerd. Dan is de tweede vraag, en daar heeft u mij toch wel enigszins in vertwijfeling gebracht, u zegt op een gegeven moment 'ik heb op enig moment niet de verbinding kunnen brengen tussen de leden van het college, zoals dat uit de vorige coalitie in het college was gekomen'. Mijn beeld is licht anders, maar daarover nu geen discussie. Maar ik krijg de indruk uit wat hij zegt dat door het uiteenvallen van de samenhang in het college de coalitie is gevallen. En ik moet heel eerlijk zeggen, dat heb ik anders beleefd. Het kwam niet vanuit het college en het kwam naar mijn beeld vanuit de coalitie. Maar als u daar een andere mening over heeft, dan hoor ik dat graag. Dat waren mijn twee vragen voorzitter.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Hendrickx. Ja, dan komen we op het volgende punt. In principe is hiermee het agendapunt afgerond, maar wellicht is er toch behoefte aan een laatste reactie van de burgemeester en de vraag is dan ook aan de raadsleden: staat u dit toe? Dat is het geval, dan zou ik graag de burgemeester willen uitnodigen om hier een reactie op te geven.

De heer **Hendrickx**: Excuses aan de burgemeester, maar de tweede ronde was om vragen te stellen. Maar als de burgemeester in principe die vragen niet zou beantwoorden, waarvoor diende dan de tweede ronde? Als ik u daarop mag bevragen?

De **plv. voorzitter**: Nee, er is geen tweede ronde. In principe is er geen mogelijkheid voor de burgemeester om te reageren en dat is iets raars in onze verordening. Maar daarom is de mogelijkheid er wel dat we de raad toestemming vragen om het antwoord te geven en dat hebben we zojuist gedaan. Dus nogmaals, burgemeester, als u het wilt reageren, de raad heeft ermee ingestemd, graag uw reactie.

Portefeuillehouder **De Lange**: Nou, dan maak ik meteen even gebruik van de mogelijkheid, dank mijnheer Gankema voor uw reactie en het appreciëren van de antwoorden en dank de heer Hendrickx. En dank u vergadering, en u voorzitter, dat u toestaat om daar een antwoord op te geven. Als een vraag gesteld wordt, dan beantwoord ik die natuurlijk graag.

De heer Hendrickx stelt de vraag 'had hij al eerder signalen, voor 30 oktober, binnen de college dragende partijen dat daar een ingewikkeldheid was rondom draagvlak?' Dan moet ik erg uit mijn geheugen putten. Wat bij mij veel meer speelde is dat ik geen politicus ben, maar wel heel lang politicus ben geweest. En ik zag natuurlijk wel aan allerlei signalen dat dat draagvlak van de

begroting een ingewikkeld punt was. Dat is ook het voordeel als je als burgemeester met heel veel mensen spreekt, dan hoor je van alles en nog wat over wat er speelt. Dus dat hier een klus te klaren was met elkaar, was mij al wel heel snel helder en dat heb ik ook meerdere keren naar voren gebracht.

Dan de reden waarom het college is gevallen. Dat was uiteindelijk voor mij een gegeven en op een gegeven moment kreeg ik, op 30 november jl. een brief van oud-wethouder Klaver, die ontslag had ingediend. Nou, toen wist ik in ieder geval de facto dat het college op dat moment niet meer op draagvlak kon rekenen. Mensen stelden mij die vraag 'is het college gevallen?' Ik heb altijd gezegd 'nee, het college is niet gevallen'. Dus dat vind ik ook heel goed om dat in de precisie voor de geschiedschrijving te vermelden. Het bestuur is doorgegaan, maar de facto is er natuurlijk uiteindelijk wel een nieuw bestuur gekomen, is ook tijdens de raad van 13 december jl. een voorstel gedaan om met een verkenner te komen om natuurlijk uiteindelijk nieuwe samenstellingen te onderzoeken en zo is het proces gegaan. Dus ja, dat nog ter verklaring op uw vraag.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel voor de aanvullende beantwoording en ik constateer dat we hiermee aan het einde gekomen zijn van agendapunt 4 en ik sluit agendapunt 4.

5. Verbetervoorstel op basis van het rapport 'Onderzoek sociale veiligheid en bestuurscultuur gemeente Wassenaar'

De **plv. voorzitter**: We gaan over naar agendapunt 5. Dat is het verbetervoorstel op basis van het rapport 'Onderzoek sociale veiligheid en bestuurscultuur van de gemeente Wassenaar'.

Het besluit:

1. Kennis te nemen van het rapport van Berenschot 'Bestuurscultuur en sociale veiligheid in Wassenaar'.
2. Overnemen van de aanbevelingen van het rapport en gezamenlijk met een programma te komen ten behoeve van een gewenste bestuurscultuur en het waarborgen van de sociale veiligheid binnen de gemeente Wassenaar.
3. Een stuurgroep te benoemen bestaande uit een wethouder, drie tot vijf raadsleden en de gemeentesecretaris onder voorzitterschap van de burgemeester die als eerste taak krijgt een beknopt programmaplan op te stellen. Daar waar specifiek raadsaangelegenheden zijn, wordt de griffier toegevoegd als adviseur aan de stuurgroep.

Dan komen we zo dadelijk aan de eerste termijn. We hebben bij het vaststellen van de agenda de volgorde van de fracties al vastgesteld, maar ik zou graag willen weten welke woordvoerder van welke fractie aan het woord wil komen. Ik begin bij Lokaal Wassenaar! Ik neem aan de heer Gankema. Ik zie hem al staan, dat is het geval. PvdA dat kan bijna niet anders zijn dan de heer Van Smirren. Dan krijgen we GroenLinks. Mevrouw Hibbert, maar die is nog niet aanwezig. Vindt u het goed als we die even achteraan zetten? Of mevrouw Van Eps?

Mevrouw **Van Eps**: Dank u voorzitter. De vraag is of we kunnen ruilen met het CDA en het CDA heeft al akkoord gegeven. Ik denk dat mevrouw Hibbert dan terug is.

De **plv. voorzitter**: Ik zie instemmend geknik van het CDA. We gaan het omdraaien. Dan kom ik aan het CDA en de vraag is wie van u de woordvoerder is. Mevrouw Ettema. Dan komen we aan de VVD. De heer Nijman. D66, duidelijk. Hart voor Wassenaar. Ik had het bijna kunnen vermoeden. Deze volgorde. Bij alle fracties hoor, niet specifiek bij u. Dan komen we aan de afgesproken spreektijd. Het is al eerder genoemd. Voor de eerste termijn is dat maximaal acht minuten. Ik zal u daaraan houden om iedereen gelijke gelegenheid te geven. Ik zal rond de zevende minuut u op de tijd attenderen. Mocht u een motie of een amendement overwegen, dan geef ik u graag mee dit in de eerste termijn aan te kondigen.

Dan geef ik het woord aan de eerste spreker en dat is de heer Gankema. Gaat uw gang.

De heer **Gankema**: Dank u voorzitter, ik zal een beetje door mijn teksten heen scannen, want ik had natuurlijk van tevoren niet kunnen dromen dat ik meteen het woord weer zou krijgen nadat ik het interpellatiedebat had kunnen voeren.

Voorzitter, dit is de eerste keer dat ik in de raad sta en niet uitkijk naar het te voeren debat. Dit heeft niets te maken met het belang dat wij als Lokaal Wassenaar! aan dit onderwerp toekennen, want net zoals alle fracties en het college straks zullen zeggen, sociale veiligheid en een goede bestuurscultuur zijn belangrijk.

Ik ben gisteren en vandaag bij mezelf te rade gegaan waarom ik dan toch niet uitkijk naar het debat. Deels heeft dat, zoals ik daarstraks ook al verwoordde, te maken met de agenda van vanavond. Vanavond spreken we over een verbetervoorstel, maar wij vinden het niet correct dat dit het startpunt is. Eerst zouden we het als raad moeten hebben over de aanleiding waarom we hier staan, op deze ingelaste vergadering.

Wat is nu de oorzaak? Of, als je het vanuit een ander perspectief wilt bekijken: hoe is het proces verlopen dat ervoor heeft gezorgd dat we vanavond gaan praten over ons eigen gedrag? De waarden en normen die we hanteren en, misschien nog wel het belangrijkste, wat als we ons niet aan deze waarden en normen houden? Want laten we eerlijk zijn, stop 25 mensen in een zaal, geef ze macht en er komen emoties bij kijken. Natuurlijk valt er dan wel eens een onvertogen woord. De kunst is: hoe ga je ermee om zodanig dat je na afloop weer door één deur kunt? En bij conflicten, meningsverschillen hoort ook het politieke debat, terugkijken op wat gebeurd is en de tijd nemen en elkaar de tijd gunnen om het een plek te geven. En dan kun je gaan werken aan verbetering. Vanavond wordt er wellicht gestemd over het verbeterplan. Wat ons betreft, komt dat nog te vroeg. Wij willen eerst meer bij onszelf te rade kunnen gaan en het gesprek horen. We willen onszelf iets meer tijd gunnen om straks een besluit te kunnen nemen waar we volledig achterstaan. Nu wordt er een bedrag weggeschreven van ongeveer € 300.000,00 voor een project waarvan wij van tevoren niet weten of dit de juiste aanpak is. Daarom zullen wij straks voorstellen om het raadsbesluit niet in stemming te brengen, maar op een ander moment hierover een besluit te vormen.

De **plv. voorzitter**: Ik zie de heer Nijman zijn hand opsteken. De interruptie betreft een korte vraag, dus het verzoek is, wilt u het kort houden?

De heer **Nijman**: Ja dank u voorzitter, het is een korte vraag. U wilt eerst waarheidsvinding doen, maar als het in het plan van aanpak wordt opgenomen, zou dat dan voldoen aan uw eis? Dus dan kan het gewoon een onderdeel zijn van het plan dat wordt gemaakt door de stuurgroep. Niet de waarheidsvinding, maar ik bedoel de reflectie met elkaar op wat afgelopen jaar gebeurd is. Want u zegt 'het is nu te vroeg om een plan van aanpak te creëren, of een stuurgroep'. Maar als die stuurgroep tot hetzelfde inzicht komt, zou u daar dan wel vrede mee hebben?

De **plv. voorzitter**: De heer Gankema.

De heer **Gankema**: Wij hebben bij het voorstel zoals het er nu ligt nog twijfels. Wij willen ons eerst beraden. Ten eerste over het grote bedrag. Ten tweede wordt er al heel concreet ingegaan op wie er allemaal in die stuurgroep moeten zitten. Wie de voorzitter ervan zou moeten zijn. Wij zouden ons best kunnen voorstellen dat we als raad de regie weer terugnemen op dit proces, dat we als raad een voorzitter benoemen en wij ook de eigen regie en verantwoordelijkheid nemen over de problemen die we zelf hebben veroorzaakt. Ik kom straks nog op terug op het aspect 'de relatie tussen de ambtenaar en de bestuurders', want dat vinden wij een aparte categorie. Maar in beginsel denken we dat het gedrag van de bestuurders ons probleem is en daar kunnen wij zelf een oplossing voor vinden.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel. Gaat u verder. We hebben de tijd even stil gezet, dus u bent geen tijd verloren.

De heer **Gankema**: Nog een reden dat ik niet uitkijk naar dit debat is dat we het gaan hebben over zaken die niet mooi zijn, waarbij verwijten, beschuldigingen en andere negatieve zaken overheersen. Maar we moeten het monster een keer in de bek kijken. En ik ga nu wat kwade dingen zeggen, gevoelens uiten over de VVD. En dat hoort bij het proces. Als je het hebt over heling, dan willen wij ook hier onze gevoelens over kunnen uiten en dat zal niet altijd even positief zijn. Ik refereer aan de ozb-discussie. Ik ga het niet allemaal meer oprakelen. We weten wat is gebeurd, maar ik wil het hier in deze zaal, namens mijn fractie, nog een keer verwoorden. Nu het rapport openbaar is, is het goed om het publieke debat te voeren over de betreffende speech van de oud-VVD-wethouder, maar ook de periode ervoor aangezien dit onderdeel uitmaakte van de speech. Ik refereer hierbij dan aan de ozb-discussie binnen de coalitie. De VVD koos ervoor om het coalitieprogramma voor wat betreft de ozb niet uit te voeren. Voorzitter, ik zou aan de collega van de VVD, via de voorzitter, willen vragen: was het dan niet beter geweest om te zeggen 'beste mensen, de VVD stopt ermee. We hebben een verkeerd onderhandelingsresultaat bereikt. Sorry, wij stappen eruit'? We hebben het vanavond over bestuurscultuur. Dan, zijn wij van mening, ga je niet achter de rug van je coalitiepartners om een plannetje smeden. Wees dan gewoon eerlijk. De VVD had ook voor het amendement kunnen stemmen van 10% ozb, maar zij stemden al direct voor de 0%-optie. De optie die de VVD al vooraf met de oppositie was overeengekomen. Wij van Lokaal Wasseenaar! nemen dat de VVD kwalijk. De emoties daarover zijn al wel gezakt, maar we hebben dit nog niet eerder zo kunnen uitdrukken in deze raadzaal. Dat doen we vandaag dus alsnog. We zijn ook erg benieuwd naar wat de VVD hierop te zeggen heeft. Dus de vraag via de voorzitter: was het, terugkijkend, niet beter geweest om vanuit de VVD gewoon tegen de coalitiepartners te zeggen 'wij stoppen ermee'? In plaats van achter de rug om afspraken te maken met onder andere het CDA? Ik wilde ook wat positieve dingen zeggen vanavond. Er wordt veel gesproken over de

bestuurscultuur en over dat wij in Wassenaar te weinig resultaten zouden boeken. Daar zijn wij het mee oneens. Wij vinden Wassenaar een prachtig dorp en je hoeft hier maar doorheen te fietsen of je ziet een bibliotheek, je ziet een zwembad, een van de mooiste stranden van Nederland. Ik denk dat er bijna geen gemeente in Nederland is die meer groen heeft dan Wassenaar. Over het algemeen geven de inwoners van Wassenaar hun leven een hoog cijfer. Je doet Wassenaar en haar organisatie tekort als je zegt dat wij hier geen resultaten bereiken. Op zich hebben we het hier heel goed voor elkaar. Aankomende donderdag zijn de fractievoorzitters uitgenodigd om op gesprek te komen bij de commissaris van de Koning. En mocht ik daarvoor in de gelegenheid zijn, dan zal ik hem ook vertellen dat wij het in Wassenaar, ondanks dat we hier incidenten hebben, ondanks dat we hier ruwe omgangsvormen hebben, toch heel goed voor elkaar hebben. En als de commissaris van de Koning dat een keertje wil komen bekijken, is hij natuurlijk van harte welkom. Ik heb vernomen dat hij in het najaar deze kant op komt.

De **plv. voorzitter**: Mijnheer Gankema, ik zou u helpen herinneren als u bijna aan uw tijd was. U heeft nog een kleine minuut.

De heer **Gankema**: Oké. Een citaat van een ambtenaar in het rapport. 'Er is beperkte ruimte om het gesprek te voeren over dat er fouten mogen worden gemaakt en dat daarvan geleerd wordt'. Vandaag hebben we het over waarden en normen. Vanuit Lokaal Wassenaar! willen we de boodschap aan het college en ambtenaren meegeven: wees niet bang om fouten te maken. Kom er eerlijk voor uit als er iets is gebeurd dat niet zo had moeten gebeuren. Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Leg er verantwoording over af en leer ervan. Wij van Lokaal Wassenaar! willen geen afrekencultuur. We zullen complimenten geven als er dingen goed gaan, maar ook kritisch zijn als er verkeerde beleidskeuzes worden gemaakt. Laten we de in opbouw zijnde ambtelijke organisatie niet vergeten. Ik doe een oproep op basis van de bevindingen in het rapport aan de burgemeester en de gemeentesecretaris om een traject te starten om de veiligheid voor de ambtenaren te waarborgen. Ik ben zelf ambtenaar en ik zie, denk ik, als een van de besten in hoe belangrijk het is dat ambtenaren onbevangen en vrij hun werk kunnen doen. Dank u wel.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel mijnheer Gankema, ik wilde u net vragen om af te ronden maar dat hoeft al niet meer. Dan komen we aan de tweede spreker, de heer Van Smirren, PvdA.

De heer **Van Smirren**: Ja, dank u wel voorzitter. De PvdA-fractie heeft kennisgenomen van het rapport Berenschot. De PvdA ziet het rapport als een overzicht van wat er misgaat in en rond onze lokale politiek. Naar onze mening beoogt het rapport terecht geen waarheidsvinding en is het niet-limitatief. Maar het houdt ons wel een spiegel voor. Een lelijke spiegel.

De fractie van de PvdA herkent in grote lijnen de cultuur die wordt geschetst. Ook wij zijn daar onderdeel van en ook wij moeten ons de vraag stellen wat we kunnen verbeteren om bij te dragen aan een betere bestuurscultuur in Wassenaar.

Op dit moment is daarvan geen sprake. Gelukkig is er sinds kort een vertrouwenspersoon voor politieke ambtsdragers. Die had er natuurlijk al veel eerder moeten zijn. Wellicht had dit veel ellende kunnen voorkomen.

Voorzitter, ieder van ons staat aan de lat om zijn of haar best te doen om Wassenaar in rustiger politiek vaarwater te krijgen. Het rapport van Berenschot gaat ver terug in de tijd en zoals altijd bestaat het gevaar dat je de geschiedenis laat starten zoals het je uitkomt. Die reflex is zo oud als de mens zelf. Het rapport biedt de kans om nu een streep te zetten onder het verleden en het pacificatieproces, zoals dat zo mooi wordt genoemd, te starten. We beseffen dat er de laatste jaren veel is gebeurd. En dat het ook tijd zal kosten om in rustiger vaarwater te komen. Gelukkig is het zomerreces nabij en dan kunnen we allemaal even afstand nemen. De PvdA-fractie vindt dat we de tijd moeten nemen om het proces van verbetering te laten slagen, de wonden te laten helen.

Wat de PvdA-fractie betreft, kan een goede start worden gemaakt met het aanscherpen van de vergaderdiscipline en de wijze waarop het debat met elkaar wordt gevoerd. Daar is volgens ons een grote verbeteringslag mogelijk. Dat vergt discipline van ons allemaal. En respect voor de voorzitters van de deelnemers aan het debat. Het fractievoorzittersoverleg is, wat ons betreft, het gremium om daarover met elkaar te reflecteren om te komen tot verbetering.

Wij steunen het voorstel om de aanbevelingen over te nemen en een verbetertraject in te zetten. Hoe dat precies zou moeten zijn, daar kunnen we wat ons betreft nog over van gedachten wisselen. Ten aanzien van het kostenplaatje plaatsen we wel grote vraagtekens met de trekking tot de kosten die wij zelf als politiek bestuur maken om te komen tot de gewenste verbetering. Dat kun je de inwoners lastig uitleggen. Maar enige ondersteuning is daar natuurlijk wel bij noodzakelijk. Maar laten we vooral zelf zorgen voor de verbetering en aan de slag gaan met elkaar.

Voorzitter, het is nu aan ons allemaal om de bestuurscultuur in Wassenaar te verbeteren, de grenzen met elkaar te bewaken, het verleden, waar dat kan, te laten rusten en vooruit te kijken in

belang van de zelfstandigheid van ons mooie dorp en haar inwoners. De PvdA-fractie zal haar best doen om hieraan een bijdrage te leveren, fatsoen moet je doen. Dank u wel.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel mijnheer Van Smirren. Ik wil mevrouw Hibbert vragen: wilt u toch...? Nee, u wilt even wachten. Dat wilde ik net gaan uitleggen. Welkom in de vergadering. Uw fractie was als derde spreker gevraagd maar omdat u er nog niet was, hadden we afgesproken dat we dat zouden omwisselen. Ik wilde vragen of u alsnog als derde wilde spreken, maar blijkbaar niet. Dan gaan we over naar mevrouw Ettema.

Mevrouw **Ettema**: Voorzitter. Vanavond sta ik namens de CDA-fractie van Wassenaar voor u en voor mijn collega-raadsleden met een bezwaard gemoed. Een bezwaard gemoed heb ik vanwege de inhoud van het rapport van Berenschot. De bestuurscultuur binnen de raad, het college en de ambtelijke organisatie is zodanig dat men zich hier niet veilig voelt. De sociale veiligheid is zo onder de maat dat er dringend verandering in moet komen. Hoe moet dit met het inhoudelijke werk als wij ons niet sociaal veilig voelen? Hoe kan de CDA-fractie doorgaan om voor onze inwoners te doen wat wij ons ten doel gesteld hebben om te bereiken de komende drie jaar?

Voorzitter, de CDA-fractie staat voor haar inwoners. De CDA-fractie is sinds het begin van de raadsperiode aan de slag gegaan voor onze inwoners. Onze inwoners is waar het voor ons om draait. Duidelijker kan ik het niet maken. Wij hebben het op ons genomen om samen met elkaar te werken aan woningbouw voor starters, gezinnen en ouderen, voor verkeer en veiligheid op de weg, om kansen te creëren voor onze jeugd, ons in te zetten voor zorg en nog zo veel meer.

Wat hebben wij nodig om dat te bereiken? Een sociale veilige omgeving waarin wij op een positieve en constructieve manier kunnen samenwerken, waarbij collegialiteit en teamspirit hoog in het vaandel staan, waarbij wij de plezierige samenwerkingsverbanden die er al zijn met vele collega's nog verder uitbreiden. Waarbij wij ook steeds zoeken naar gemene delers en we bovenal de verbinding willen leggen. Alles om effectief te werken aan ons dorp en voor onze inwoners, want onze inwoners, dat zijn de mensen door wie wij gekozen zijn. Zij verwachten van ons dat wij aan de slag gaan met projecten uit het coalitieakkoord. Zij verwachten dat we met z'n allen werken aan een Wassenaar dat nu eens op een positieve manier in het nieuws komt. Ons dorp is zo mooi, onze inwoners zijn zo betrokken en wij willen samen het beste voor ons dorp.

En voorzitter, ik hecht eraan hier te noemen dat het CDA Wassenaar vertegenwoordigd is in alle buurten van Wassenaar en de inwoners die op ons stemden, zijn werkzaam in allerlei beroepen en functies, van leraren, zorgmedewerkers, vrijwilligers, mantelzorgers tot ondernemers. En ieder is voor ons belangrijk. Voor hen zijn wij hier aan het werk.

En zo kom ik op het andere gevoel dat ik heb. Een hoopvol en positief gevoel. Hoopvol omdat ik zie dat er velen met mij zijn die willen werken aan een betere bestuurscultuur. Die verder willen bouwen aan projecten die al sinds het begin van de raadsperiode zijn ingezet en waar we met alle partijen aan werken. We staan op een dieptepunt. En we moeten omhoog, met z'n allen. Op naar de top van die berg. Wij zullen op ons pad nog vele obstakels treffen, maar dat moet ons er niet van weerhouden om het dan niet maar op te geven. Nee, opgeven is geen optie. Voor het CDA weegt het zoeken naar verbinding onderling en het samen met elkaar doen heel erg zwaar. Dat is de basis van onze partij en dat is het streven dat wij hebben voor Wassenaar: een sterke bestuurscultuur voor een betere samenleving waarin we omzien naar elkaar en samen, uitdrukkelijk noem ik hier nog een keer, samen met alle raadsleden aan de slag zullen gaan, voor de raad zelf, voor onze bestuurders en de burgemeester en voor de ambtelijke organisatie.

Hoe willen we dat doen? Op twee manieren gaan wij aan de slag. De eerste is de informele manier. Het is feitelijk heel eenvoudig. Wij gaan kopjes koffie drinken. Sterker nog, we zijn al begonnen. De eerste kopjes koffie heb ik al gehad en er komen er nog meer. Een kopje koffie om met elkaar te praten, praten over wat er is gebeurd, over hoe de één ernaar kijkt, te luisteren en dan ook echt te luisteren, en vervolgens de ander zijn verhaal te laten vertellen. Het doel is tot elkaar te komen. Om elkaar te begrijpen. Het doel is ook om een beeld te kantelen dat kan zijn ontstaan, soms bewust, soms onbewust. Hoe ervaart de ander dit en wat doet dit met hem of haar? Pas als we elkaar dit gesprek gunnen en empathie ontwikkelen voor de ander, kunnen we verder met elkaar. Dan staat de deur open om nieuwe wegen in te slaan die wij met elkaar kunnen bewandelen. Dit is het helingsproces dat wij willen doorlopen.

Hierbij is het cruciaal dat wij elkaar een tweede kans gunnen. Wij zijn allemaal mensen en het CDA vindt die tweede kans de mogelijkheid om vooruit te komen. Naast de zelfreflectie die we van ieder en van onszelf mogen verwachten, is de volgende stap die tweede kans. Billy Joel verwoordde het zo mooi in *Second Wind*. Als ik dit nummer hoor, gaat er wat door mij heen. Elke dag is een nieuwe dag om een nieuwe koers in te slaan. Iedere dag kunnen wij het anders doen, ervoor kiezen om het anders te doen. Wij werken niet aan de hand van hoogdravende theorieën of wetenschappelijke onderzoeksmethoden waarmee wij aan de slag gaan. Nee, wij willen elkaar als mensen begrijpen. De dialoog voeren en van daaruit kunnen we samenwerken aan het hooghouden van de fatsoensnormen en zal de sociale veiligheid alleen maar verbeteren. Dan gaan wij vooruit.

Ik nodig u allen uit voor een kop koffie. Wij willen samen bouwen aan vertrouwen, vertrouwen en respect. Het is er al. Als we goed kijken, zijn er nu al voldoende voorbeelden van positiviteit, van vertrouwen onderling. Het is slechts een kwestie van verder uitbouwen met de gezamenlijke wil om dat te doen.

De tweede manier waarop onze fractie wil werken aan het verbeteren van de bestuurscultuur is volgens het voorstel dat vanavond voorligt. Wij steunen de burgemeester om met een stuurgroep aan de slag te gaan. Wij hebben het vertrouwen dat we op deze manier de bestuurscultuur kunnen verbeteren, vanuit de raad, het instituut waarvan onze partij diep respect heeft. Wij mogen leven in een democratie, wij mogen als volksvertegenwoordigers aan de slag. De inwoners gaven ons het vertrouwen en nu ook samen met de hele raad, om ten behoeve van de ambtelijke organisatie, het college en onze raad die verbetering in te zetten.

In het voorstel wordt ook gesproken over kosten. De CDA-fractie wil hier uitdrukkelijk aangeven dat wat ons betreft geen kosten gemaakt worden ten laste van de gemeentelijke begroting die ten doel hebben om verbetertrajecten in te zetten voor de raad. Wij gaan hier zelf mee aan de slag. Voor de ambtelijke organisatie ligt dat evenwel anders, wat ons betreft.

De urgentie om hiermee aan de slag te gaan is enorm. De commissaris van de Koning heeft ons al uitgenodigd om op gesprek te komen en daar zitten we donderdagmiddag. Laten we hem vertellen dat we vanavond met elkaar hebben besloten om samen aan de slag te gaan.

Onze CDA-fractie, geachte voorzitter, steunt dit voorstel volledig en staat klaar om hier volop aan mee te werken. Wij kijken naar de toekomst. Wij dromen van een sociaal veilige omgeving waarbij ieder zijn of haar werk kan doen, voor de inwoners van Wassenaar. Laten wij boven onszelf uitstijgen en hieraan gaan staan met z'n allen. Ik doe vanavond een beroep op alle raadsleden om zich volop te committeren om met onze fractie mee te gaan op...

De plv. voorzitter: Mevrouw Ettema, ook u zou ik willen herinneren, u bent bijna aan uw tijd. U heeft nog iets meer dan een halve minuut.

Mevrouw Ettema: Ik ben bijna klaar, laatste zinnen. Als wij straks bovenop die berg staan, geeft ons dat allen voldoening, vooruit en naar de toekomst.

Voorzitter na deze slotzin rest mij slechts nog een droom te benoemen. Dat wij aan het einde van dit proces bovenop de Seringenberg zullen staan met z'n allen en dat wij op onze mooie Paauw neerkijken en dat wij dan kunnen zeggen 'samen, met elkaar, hebben wij de top van onze Wasse-naarse berg bereikt'. We maken een foto en zijn dan een voorbeeld voor de komende generaties. Dank u wel.

De plv. voorzitter: Dank u wel mevrouw Ettema voor uw bijdrage. Dan komen we nu aan de fractie van GroenLinks. Mevrouw Hibbert, ik zou u willen uitnodigen om het woord te voeren.

Mevrouw Hibbert: Dank u voorzitter. Ik kon op de fiets vanuit Den Haag gelukkig meeluisteren en dank aan de heer Gankema en aan de burgemeester, de heer Gankema voor het interpellatiedebat en de burgemeester voor de goede antwoorden. Ik kan daardoor eigenlijk de helft schrappen, maar en meeluisteren, en vanuit Den Haag hier naartoe fietsen, en schrappen, dat lukte me nog net niet helemaal – over veilig verkeer gesproken – dus ik zal mijn best doen, maar wellicht dat er dan toch nog wel wat dubbelingen in zitten. Maar als het goed is, kan ik wat tijd besparen voor de fracties die nog na ons komen.

Wij, en daarom was ik ook zo blij met het interpellatiedebat over de oortjes, vragen ons al een week af waarom deze raadsvergadering vanavond is georganiseerd, met welk doel. Het interpellatiedebat heeft voor ons geholpen, want wij misten pogingen om tot eenduidige probleemdefinities van waar wij nu staan te komen die volgens ons nodig zijn om tot enkele concrete oplossingen te komen voor een betere toekomst.

Tot nu toe nu toe zijn al onze pogingen om vooraf uit te vinden wat het college met dit raadsvoorstel vanavond probeert te bereiken, volledig gestrand. Daarom nog één poging. Geachte burgemeester, u en de rest van het college weet dat meerdere partijen hebben aangegeven dat zij het Berenschotrapport van onvoldoende kwaliteit vinden. Niet omdat deze partijen nu eenmaal van moeilijk doen houden, maar omdat deze partijen na lezing van het rapport en na gesprekken met inwoners tot de conclusie zijn gekomen dat er weliswaar veel in staat, maar ook veel niet in staat. Met andere woorden, het rapport is onvoldoende volledig. De opstellers geven hier twee mogelijke redenen voor. Ten eerste, alle voorbeelden die niet te anonimiseren waren of niet gebaseerd zijn op al openbare informatie konden niet worden opgenomen. Ten tweede, waarheidsvinding was geen doelstelling van het onderzoek. Beide prima redenen. Anonimiteit is een belangrijke randvoorwaarde en waarheidsvinding was hoogstwaarschijnlijk onvoldoende gelukt. Alleen het resultaat is een incompleet rapport.

Daarnaast veroorzaakt deze incompleetheid een zekere eenzijdigheid. De voorbeelden die te anonimiseren zijn of al publiekelijk bekend, staan nu eenmaal niet geheel in verhouding tot de

voorbeelden die niet te anonimiseren zijn. Of die niet al publiekelijk bekend zijn. Daarnaast is ons onduidelijk waarom veel nadruk is gelegd op sommige achtergrondinformatie, zoals al lang bekende verhalen uit de oude doos en de financiële situatie van de gemeente, en minder nadruk op andere achtergrondinformatie, zoals het percentage inhuur in het werknemersbestand van de gemeente bijvoorbeeld.

Het resultaat volgens ons is een rapport dat oud aanvoelt, incompleet is en eenzijdig lijkt. Gecombineerd met aanbevelingen uit eerstejaarsmaterialen bestuurskunde doet het gehele pakket ons weinig vernieuwend aan, terwijl het wel € 45.000,00 aan gemeenschapsgeld heeft mogen kosten. En 45 mensen hun tijd, hun kennis en hun emotie in gesprekken met de opstellers van het rapport hebben gestopt. 45 mensen die hoop hebben op echte verandering en geen hoop op het zoveelste rapport dat net zo goed in een la kan verdwijnen.

Zeggen wij daarmee dat er voor niets 25 gesprekken met 45 mensen zijn gevoerd? Nee, dat zeggen wij niet. Of zeggen wij daarmee dat de problemen die het rapport aankaart, niet belangrijk zijn of niet urgent zijn? Nee, dat zeggen wij ook niet. Wat zeggen wij dan wel? Burgemeester, wij vinden het vervelend dat het college aan de geuite bezwaren van het rapport voorbijgaat. Omdat deze stap volgens ons niet overgeslagen kan worden in een gezamenlijke zoektocht naar concrete en werkbare oplossingen. Burgemeester, gegeven de bij u en de rest van het college bekende kwaliteits- en gemeenschapsgeldbezwaren tegen het Berenschotrapport, waarom heeft u er dan toch voor gekozen om in het raadsvoorstel van vanavond het Berenschotrapport voor kennis aan te nemen? Gisteravond gaf u mij nog het antwoord 'dat hoort nu eenmaal zo bij rapporten'. Een dergelijk leeg procesantwoord kan in deze gemeente toch langzamerhand geen antwoord meer zijn? Wij hopen dat u vanavond een inhoudelijk antwoord kunt geven. Waarom werd het inhoudelijk debat over het rapport met als doelstelling het komen tot een gezamenlijk gedragen probleemdefinitie overgeslagen? Burgemeester, zodra die gezamenlijke probleemdefinitie er wel is – en ja, een groot deel staat wel in het rapport, maar niet alles en bij een lekkend schip is het nu eenmaal verstandig om alle gaten te dichten – lijkt het ons verstandig om met concrete plannen aan de slag te gaan.

En dan schort het op twee punten.

1. Het Berenschotrapport komt met een lijstje oplossingsrichtingen dat een eerstejaarsstudent Bestuurskunde of veranderkunde ook had kunnen opsommen.

2. Uw college doet hetzelfde in het raadsvoorstel en u denkt dan dat die grap € 250.000,00 aan gemeenschapsgeld mag kosten, bovenop de € 45.000,00 die Berenschot al heeft mogen incasseren voor hun baanbrekende rapport.

Onze inwoners wachten al periodes lang op minder navelstaren in ons lokale bestuur en meer gezamenlijke daadkracht om onze natuur en de voorzieningen in ons mooie dorp te behouden en te versterken. En wat lezen wij nu? Onze laatste versie van navelstaren mag € 250.000,00 aan gemeenschapsgeld gaan kosten. Burgemeester en wethouders, nee toch? Collega-raadsleden, nee toch? Zullen wij dit raadsvoorstel gezamenlijk van tafel stemmen en vanavond aan elkaar toezeggen 'wij gaan de komende tijd samen stap voor stap problemen definiëren die wij met concrete acties gaan oplossen'?

Een budgetneutraal voorbeeld van een concrete actie die wij zouden kunnen proberen, is na het sluiten van iedere raadsvergadering maximaal dertig minuten blijven zitten om onze raadsvergadering te evalueren; wat ging goed en wat ging er minder goed? Wat valt daarvan te leren voor een volgende keer? Deze werkwijze vermindert de transparantie van genomen besluiten niet – de besluiten zijn immers in het openbare deel van de vergadering genomen – terwijl het wel de kwaliteit van toekomstige besluiten verbetert. Toekomstige debatten kunnen beter op de inhoud gericht worden als obstakels in de proces- en menskant zo snel mogelijk nadat ze zich voordeden, opgelost zijn. Het is een idee. Het is wellicht niet het beste idee, maar het is ook maar een voorbeeld. Ons voorstel voor vanavond is in ieder geval, geachte collega-raadsleden, stem het vanavond voorliggende raadsvoorstel van tafel. Geacht college. Neem meer tijd om met een beter uitgewerkt voorstel naar de raad te komen. Een voorstel met meer inhoud en minder budgettaire claims. De inwoners van Wassenaar zullen u dankbaar zijn. Dank u voorzitter.

De plv. voorzitter: Dank u wel mevrouw Hibbert voor uw bijdrage. Ik wilde u net vragen om af te ronden, maar ook dat hoeft niet meer. Dan komen we aan de vijfde spreker. De fractie van de VVD, de heer Nijman. Aan u het woord.

De heer Nijman: Ja dank u voorzitter. Schaamte. Ongemak. Dat was het eerste dat bij de Wasse-naarse VVD-fractie opkwam toen we het rapport van Berenschot lazen. De bevindingen zijn niet mals. De onderlinge omgang is beneden de maat. De sociale veiligheid staat onder druk. Er wordt niet goed gereflecteerd. En er is veel strijd. Maar te weinig inhoud.

Een zorgelijk beeld. Helaas herkennen en erkennen we dit geschetste beeld. Dat voelt ongemakkelijk en zorgt ook voor schaamte. Want wij maken deel uit van deze cultuur. De cultuur wordt immers door de mensen gemaakt, daar zijn wij allemaal bij. En we nemen de bevindingen dan ook

zeer serieus. Laten we het niet mooier maken dan het is. Het lastige en moeilijke besluit van de VVD om uit de vorige coalitie te stappen en de daaraan voorafgaande stappen hebben pijn veroorzaakt. Pijn bij onze partners van toen. Dat erkennen we. En dat wil je eigenlijk niet. Je gaat niet maanden onderhandelen, in een goede sfeer een coalitieakkoord opstellen om dan al zo snel tot de conclusie te komen dat dat helaas toch niet gaat.

De pijn die dit veroorzaakt heeft, erkennen we, maar ook aan onze kant was teleurstelling en was er pijn dat het niet lukte om tot elkaar te komen in november. We denken ook dat we dingen anders hadden kunnen doen. Soms hebben vele kleine stapjes samen grote gevolgen. Hebben we dat voldoende met elkaar besproken? Dat denken we niet. Er was en er is te veel pijn bij de deelnemers.

De VVD-fractie is dan ook voorstander van het idee dat Lokaal Wassenaar! raadslid Hofman-de Raad vorige week deed om onder begeleiding van de gespreksleider met de oude coalitie het gesprek aan te gaan om zaken, oud zeer, uit te spreken. Om met elkaar te reflecteren op wat afgelopen jaar is gebeurd. Het lijkt ons ook goed dat er een gesprek tussen alle fracties plaatsvindt. Want uiteindelijk maken we samen de raad, dan kunnen wij er met elkaar een streep onder zetten en daarna weer vooruitkijken.

Kortom, we moeten hierover met elkaar in gesprek en aan de slag om tot een bestuurscultuur te komen waarin eenieder zich veilig kan voelen. En waar we met respect met elkaar omgaan. Om dat te doen wat de Wassenaarder van ons verwacht, het dorp besturen en niet met elkaar bezig zijn. Ons inzetten voor een mooier en beter Wassenaar. Met focus op concrete oplossing.

Zoals ik al zei, de cultuur van de raad maken we samen. We maken er allen onderdeel van uit, dus als er al grensoverschrijdend gedrag wordt ervaren, moeten we dat toch gezamenlijk kunnen corrigeren? Elkaar aanspreken op ons gedrag, reflecteren hoe we het doen. Soms loopt communicatie niet lekker. En wordt iets anders ervaren dan hoe het is bedoeld. Het lijkt ons dus ook een goed idee om na iedere raadsronde met elkaar te reflecteren. Ik hoorde dat GroenLinks net ook al zeggen. Wat ging goed en wat kan beter? We moeten onszelf de spiegel durven voorhouden in een veilige omgeving waarin je niet wordt afgebrand.

Overigens constateer ik wel dat recent er weer tijd wordt gemaakt om kopjes koffie of thee te drinken, om elkaars gedrag en handelingen te bespreken en begrip voor elkaar te krijgen, dan wel uitleg. Dat is een eerste stap richting normalisatie van de onderlinge verhoudingen.

Voorzitter, ik zie in totaal een ruwe inschatting van de mogelijke kosten van iets meer dan € 300.000,00. Ik neem aan dat dit zowel voor de ambtenaren als de raad is. Zou het college hier een splitsing kunnen aangeven? Hoeveel van dit bedrag voor de raad is en hoeveel voor de ambtenaren? Want voor de ambtenaren is het belangrijk. Goed werkgeverschap vereist namelijk dat we de onveilige omgeving voor de ambtenaren aanpakken en daar zullen kosten voor moeten worden gemaakt. Maar wat betreft de kosten voor de raad zijn wij als fractie van mening dat we dit met name zelf moeten doen. Wij moeten met elkaar praten en niet over elkaar praten. We moeten met elkaar reflecteren. En dat je wat geld uitgeeft aan een gespreksleider, oké, dat snappen we, maar laten we wel kostenbewust zijn en blijven.

Hoe dan ook, het is ook van groot belang dat we de urgentie herkennen van het verbeteren van hoe we met elkaar omgaan. Het gaat de VVD om de inhoud, met een pragmatische aanpak. We steken graag de hand uit naar alle partijen om samen te werken en voorstellen te doen om te verbeteren. We moeten ons inzetten voor wat goed is voor een zelfstandig en zelfbewust Wassenaar. Een zelfstandig Wassenaar met een eigen kroonbenoemde burgemeester is waar we ons in het verleden gezamenlijk voor hebben ingezet. Om dat zo te houden moeten we ook nu gezamenlijk aan de slag. Wij pakken die handschoen op en dat doen we graag samen met alle raadsleden en commissieleden, wethouders en ambtenaren.

Uiteindelijk zouden wij graag zien dat ieder raadslid, ieder commissielid, iedere wethouder, iedere ambtenaar met plezier naar zijn of haar werk komt. Dat ieder raadslid, ongeacht haar of zijn politieke partij, uitziet naar de debatten in de raad en commissies die op respectvolle wijze en op de inhoud plaatsvinden. En dan mag het soms best hard op de inhoud zijn, maar zacht op de persoon. Namens de Wassenaarse VVD richt ik mij tot u allen: laten we samen aan de slag gaan voor een beter bestuur. Dat verdienen onze inwoners. Dank u voorzitter.

De plv. voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijman. Ruim binnen de tijd. Dank u wel. Dan komen we bij de volgende spreker en dat is de heer Krabbendam van D66. Aan u het woord.

De heer Krabbendam: Geachte voorzitter, geacht college, geachte collega-leden van deze raad. Ook ik sta hier vanavond met een zwaar gemoed, net zoals het CDA net aangaf. D66 heeft met belangstelling het rapport met bevindingen van Berenschot over de bestuurscultuur en sociale onveiligheid in Wassenaar gelezen. Het beeld over de heersende cultuur is allerminst fraai en op onderdelen, op zijn zachtst gezegd, beschamend. We lezen dat er binnen alle lagen van het politiek bestuurlijke proces, raad, college en ambtelijke organisatie, mensen zijn die sociaal onveilige situaties hebben ervaren. We lezen ook over een masculiene cultuur waarin twijfel of 'sorry' als zwakte

wordt gezien en wordt afgestraft. Dat twijfel en zelfvertrouwen juist heel goed samen kunnen zijn, bewees ooit Hans van Mierlo. Politiek is ook een kwestie van houding.

We lezen in het Berenschotrapport ook over strijd die niet gericht is op de inhoud, maar op het proces, op de vorm, op elkaar, op scoren, op winnen. Over die inhoud mag je van mening verschillen. En de discussies daarover mogen stevig zijn. Maar de basis is respecteren dat wij leven in een pluralistische, democratische samenleving. Dat betekent dat het mooi is dat wij allemaal politiek mogen en kunnen bedrijven vanuit onze eigen idealen en opvattingen. En daarbij hoort dus respect voor onze politieke tegenstanders, zijn de opvattingen. En wij doen dat als D66'ers en inwoners van Wassenaar vanuit onze sociaalliberale idealen.

We lezen in het rapport ook over het onvermogen om te kunnen vergeven en vergeten, zodat incidenten uit het verleden, groot en klein, tot op de dag vandaag goed bestuur van onze gemeente in de weg zitten. Zo komen we nooit tot het zetten van een streep onder het verleden. We kijken inderdaad wel erg ver terug af en toe. D66 hoopt dat wij met dit rapport in debat die streep eindelijk wel kunnen gaan trekken.

In Wassenaar wordt politiek ongelooflijk persoonlijk gemaakt, aldus Berenschot. Dat is een pijnlijke constatering, aangezien dat nu net niet is wat de inwoners van Wassenaar van de gekozen volksvertegenwoordigers in de raad vragen. Mensen willen geen gedoe, gekonkel en geruzie. In Machiavelli's klassieker *De Heerser* adviseert hij om de tegenstander niet tot vijand te maken. Je moet namelijk altijd nog samen kunnen werken en dat is in deze gemeenteraad met acht verschillende fracties een gegeven. De erkenning van wederzijdse afhankelijkheid leidt, als het goed is, ook tot wederzijds respect waarin ruimte is voor empathie, zorg en aandacht voor de ander. En bereidheid om naar de ander te luisteren. De mensen in Wassenaar willen dat wij ons op basis van onze idealen inzetten voor een goed bestuur van onze gemeente. Dat wij handelen in het algemeen belang en in staat zijn om ook compromissen te sluiten. En dan nog eens een keer een citaat, Barack Obama zei ooit dat de democratie de bereidheid is om compromissen te sluiten, ook als je 100% gelijk hebt. En in deze raadzaal menen heel veel dat ze 100% gelijk hebben, dus die mogen we ons misschien allemaal wel toerekenen. Hij zei ook 'wie gelijk wil krijgen, moet draagvlak verwerven. En soms pragmatisch zijn. Wie het compromis verwerpt, blokkeert uiteindelijk de verandering'. Wij zien in ieder geval het compromis als een manier om onze idealen dichterbij te brengen. En dat doen we niet omwille van dat compromis. Maar om de kwaliteit daarvan. Want voor onze fractie biedt het rapport van Berenschot een goede aanzet voor een verbetering van de onderlinge bestuurscultuur. Het biedt de gelegenheid om samen een streep te trekken. Het biedt de gelegenheid om het verleden achter ons te laten en ons te richten op de zaken die onze aandacht vragen. Denk aan de verbetering van de verkeersveiligheid, de bouw van woningen, de verduurzaming van onze woningen en ons verkeer. De positie van onze ondernemers en de benodigde opknappbeurt van het centrum. Laten we ons daarop richten en er goede discussies met elkaar over voeren.

De raad en het college zijn samen verantwoordelijk voor de bestuurscultuur. We moeten erkennen dat het beter moet. De urgentie is hoog en we zullen er dus ook samen de schouders onder moeten zetten om deze cultuur te verbeteren.

We voeren vandaag in de gemeenteraad met elkaar het politiek debat, zoals het hoort. Om daarna hopelijk met elkaar in gesprek te gaan over hoe we de benodigde verandering verder vorm gaan geven. Zoals de Amerikaanse filosoof Michael Sandel onlangs zei, we hebben echt debat nodig in plaats van naar elkaar te schreeuwen zonder te luisteren. Laten we daarom vandaag beginnen met echt naar elkaar te luisteren. Dank u wel voorzitter.

De plv. voorzitter: Dank u wel mijnheer Krabbendam. Dan komen we aan de laatste spreker in de eerste termijn. Dat is de heer Hendrickx, Hart voor Wassenaar. Aan u het woord, mijnheer Hendrickx.

De heer **Hendrickx:** Voorzitter, dank u wel. Ik moet heel eerlijk zeggen, als laatste spreker, dat het bijna niet meer mogelijk is om alle honing...

De plv. voorzitter: Mag ik u even onderbreken? Zou u uw pasje kunnen aanmelden? Mevrouw Hibbert stond er nog.

De heer **Hendrickx:** Een hele eer. Ik begin opnieuw inderdaad. Ik moet heel eerlijk zeggen, als laatste spreker, dat je bijna wordt bedwelmd door de rozengeur en maneschijn en de honingdrab die over je heen komt. Maar wij zitten toch wat anders in dit verhaal.

En we beginnen eigenlijk met het verhaal: stel je nou eens voor dat de ex-wethouder op de ochtend van de 13^e december tegen de wil van haar partij had besloten om die avond toch maar thuis te blijven. Dan hadden we deze bijeenkomst niet gehad. Of stel zelfs dat zij nog steeds wethouder was geweest. Dan hadden we de bijeenkomst ook niet gehad. In ieder geval had de burgemeester dan niet een aantal handelingen, beslissingen en gedragingen verricht en laten zien die ertoe geleid hebben dat we hier bij elkaar zitten.

Maar mevrouw Klaver-Bouwman besluit te zeggen wat ze zegt. Een week na het incident komt de burgemeester met de mededeling dat hij met referentie naar artikel 170, en we vermoeden 170.2, van de Gemeentewet als bewaker van de bestuurlijke integriteit een vooronderzoek gaat doen. De burgemeester zal ook het vervolgtraject bepalen. Het Nederlands Genootschap van Burgemeesters heeft een uitleg gegeven hoe dit artikel verstaan moet worden. En het citaat: 'de burgemeester heeft daarnaast een procesrol bij de bestuurlijke integriteit van de gemeente. Letterlijk staat er in de wet dat de burgemeester de bestuurlijke integriteit van de gemeente bevordert. Dat betekent dat de burgemeester moest stimuleren dat het onderwerp in de gemeente aan de orde komt. Deze taak betekent niet dat de burgemeester verantwoordelijk is voor de integriteit van de wethouders of de raadsleden, of dat hij/zij de integriteit van anderen moet beoordelen. Iedere bestuurder c.q. volksvertegenwoordiger is primair zelf verantwoordelijk voor zijn eigen integriteit. De gemeenteraad en het college zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de bestuurlijke integriteit van de gemeente als geheel'.

Het handelen van de burgemeester wordt nu erg twijfelachtig. Hij gebruikt de uitspraken van Klaver, zonder ook maar een eerste begin van bewijs te zoeken of haar uitspraken waar zijn om in de politiek-emotionele situatie van dat moment een onderzoek in te roepen. Maar het trieste is dat de burgemeester zelf heeft verklaard het niet eens te zijn met de uitspraken van Klaver en hij opeert en handelt contrair met wat hij weet. Daar zijn drie wethouders getuige van geweest en we begrijpen nog steeds niet hoe je met twee waarheden om kunt gaan. Maar toch wil hij gaan onderzoeken, maar onder artikel 170 mag hij het niet zoeken. Toch doet hij het, maar het mag niet en zijn handelen is daardoor laakbaar.

Vervolgens gaat de burgemeester op zoek naar iemand die de opdracht wil aannemen en hij vindt Berenschot. Artikel 160 lid 1.d van de Gemeentewet schrijft voor dat alleen het college bevoegd is om privaatrechtelijke handelingen te verrichten. Wat de burgemeester heeft gedaan mag niet – het mag niet – en zonder collegebesluit mag je geen geld uitgeven en dat heeft hij wel gedaan. Veel geld, € 45.000,00 zonder toestemming.

De burgemeester heeft onrechtmatig gehandeld. De opdracht is niet rechtsgeldig verstrekt en dit moet bij de accountant bekend worden. Via artikel 160 eerste lid, onder d. en artikel 169 lid 4 had de raad in de gelegenheid moeten worden gesteld wensen en bedenkingen kenbaar te maken. Daardoor zou het proces sowieso al beter zijn geweest, maar dat is niet gebeurd en daarmee krijg je dan een probleem met de kwaliteit van het proces.

De burgemeester heeft alle van toepassing zijnde regels naast zich neergelegd en daarmee die kwaliteit die door college en raad gegeven kan worden, buitenspel gezet. En hij, die verantwoordelijk is voor de kwaliteit van besluitvorming, heeft een minder integer proces neergezet. Maar hier staan we dan.

We hebben het rapport gezien van Berenschot. We hebben het uiteraard ook door anderen laten lezen. Ik zal de commentaren die erop zijn geweest hier niet geven. Het is best duur voor geen waarheidsvinding en het opschrijven van roddels en voor het niet vaststellen van de waarheid van de aanleiding van dit onderzoek. Een pamflet, onder eindredactie van de burgemeester. Daar hebben wij een groot probleem mee. Want zo werkt het niet goed.

Je kunt op vele manieren tot rapporten komen, maar je weet het in bestuurdersland wat de opdrachtgever wil, vaak ook opgeschreven wordt. Wij achten de inhoud van het rapport Berenschot van weinig waarde. Het raakt nog niet eens de buitenkant van de werkelijke problematiek en ieder woord dat je erover zegt, is er een teveel. We hebben toch binnen de fractie een aantal keren gesproken over het onderwerp, over het rapport en we hebben ook met anderen gesproken. Ik zal de woorden die gebruikt zijn niet benutten, maar een van de veel gehoorde opmerkingen was 'a waste of time'.

Hart voor Wassenaar wijst het rapport af als onnuttig in het proces dat eigenlijk al begonnen is met de verkiezingen van vorig jaar. Het draagt niets bij aan Wassenaar en de Wassenaarders. Je had het op een betere manier kunnen gebruiken.

Dan het raadsvoorstel. Het doel van het onderzoek is te komen tot heling en herstel. Onze fractie is van mening dat het zo niet werkt. Er moet echt iets anders gebeuren om tot heling en herstel te komen en de vraag is 'is het niet gewoon een deel van hoe het hier gaat?' Over 2,5 jaar zitten hier tien nieuwe mensen en ook dan besturen we verder. Het is bijzonder hoe de burgemeester zich hier opstelt. Hij acteert voortdurend als iemand die buiten, of zelfs boven de gebeurtenissen staat. Ons oordeel is dat de burgemeester een onderdeel van het probleem is en het begint natuurlijk ook pas wanneer hij zich dat zelf realiseert. Maar hij stelt zich wel bovenaan de stuurgroep, samen met een wethouder. Gemiddeld hebben vier wethouders 8,25 stem tegen gehad. Dat schept heel veel vertrouwen wanneer er zo'n samenstelling van de stuurgroep komt. Wij hebben het gevoel dat daardoor de geloofwaardigheid ver weg drijft.

€ 325.000,00 voor rekening van de Wassenaarders, € 30,00 per huishouden, voor een cursus etiquette is denk ik een erg dure kwestie. Ik moet zeggen, wij schamen ons daar enigszins voor. Het komt allemaal zeer verkrampt over. We begrijpen dat de coalitie staat te trappelen om hiermee te

beginnen. In onze ogen lijkt het gedrag van de coalitie wat dat betreft steeds meer als oppositie tegen de oppositie om de oppositie.

En onder een geveinsd laagje – en zo wordt het bij ons wel gevoeld, hoor – beschaving gaat vaak heel iets anders schuil. De façade van correctheid vervult de echte intenties. Hypocrisie voert vaak de boventoon. De fractie van Hart voor Wassenaar is ruim een jaar geleden begonnen om namens een kwart van de Wassenaars bij te dragen aan een goede ontwikkeling van Wassenaar. Zeven van de acht waren nieuw. We zijn nog steeds enthousiast, maar we zijn verrijkt met ervaringen die niet bijdragen aan het enthousiasme. Maar het verandert niets aan onze motivatie om voor de Wassenaarders die een stem op ons hebben uitgebracht aan de slag te blijven gaan om ons dorp zelfstandig te houden en te verbeteren.

En voor de duidelijkheid. Hart voor Wassenaar heeft als norm dat wij in onze stukjes nooit over andere mensen praten. We noemen ze niet bij naam. De enige uitzondering is geweest...

De plv. voorzitter: Mijnheer Hendrickx, u heeft nog een minuut.

De heer Hendrickx: Dank u wel. De enige uitzondering is geweest naar aanleiding van het incident Klaver, dat kunnen we absoluut rechtvaardigen. In de raad kijken we elkaar aan, face to face. Wij gaan voor de inhoud en we zijn transparant. De manier zoals het bij ons in de fractie van Hart voor Wassenaar werkt, is dat wij – ik maak even de alinea af als u het goed vindt – bijna alles wat we doen, of het nu in stijl, inhoud of houding betreft, met elkaar evalueren. Ik kan u verzekeren, we nemen geen blad voor de mond naar elkaar. We doen dat om beter te worden. Nog eerlijker. Ik heb nog één zin, dat is de alinea. We doen het om beter te worden. Nog eerlijker, nog oprechter en nog meer op de inhoud om de Wassenaarder recht in de ogen te kunnen blijven kijken.

De plv. voorzitter: Ja, dank u wel, ik zie een interruptie van de heer Van Smirren. Gaat uw gang.

De heer Van Smirren: Dank u wel voorzitter. Mijnheer Hendrickx heeft het over het onderzoek en de rol van de burgemeester. Het was een heel verhaal en u heeft het snel verteld, dus ik vind het lastig om dat op dit moment helemaal te doorgronden. Maar u schrijft wel in de krant dat u vindt dat dit onderzoek eerder had moeten plaatsvinden. Want de aanleiding was de speech van mevrouw Klaver, maar u laat ook in de krant blijken dat u zegt 'ja, weet je, als het dan zo'n probleem was, waarom niet eerder?' En mijn vraag aan u is: waarom heeft u dit niet eerder aangekaart? In de commissie Bestuur en Middelen of in het fractievoorzittersoverleg? Waarom krijgen we dit verhaal van u nu te horen en niet eerder, zodat we ons daar ook op hadden kunnen voorbereiden?

De plv. voorzitter: De heer Hendrickx.

De heer Hendrickx: Ik begrijp uw vraag niet helemaal, moet ik eerlijk zeggen.

De plv. voorzitter: De heer Van Smirren.

De heer Van Smirren: Ik wil het wel nog een keer toelichten. U komt met deze reactie over de rol van de burgemeester en u vindt dat fout. U vindt het zelfs onrechtmatig. Dat zijn woorden die u gebruikt. Ik kan dat op dit moment niet verifiëren, dus ik vind het lastig om daar nu een debat over te voeren. Maar ik denk dat het wel ernstige uitspraken zijn, die u nu doet richting de burgemeester. U wist dat dit eraan kwam. U wist ook wat de opdracht was. U wist dat het onderzoek liep en u bent ook zelf geïnterviewd. Waarom komt u nu met deze verwijten niet eerder?

De plv. voorzitter: De heer Hendrickx.

De heer Hendrickx: Voorzitter, ik kan maar een ding zeggen, we praten er nu over. Dat is naar aanleiding van het feit dat we twee weken geleden een rapport hebben ontvangen. We hadden er eerder over kunnen praten, natuurlijk. Maar ik wil wel iets uitgebreider op uw vraag ingaan. Kijk, de situatie is natuurlijk ontstaan op 13 december jl. Het moment dat daar gebeurde wat er gebeurde, zette dat heel veel dingen in gang. En een van de dingen die wij zelf hebben gedaan – daar hebben we deze week nog een rapport over uitgebracht naar aanleiding van het onderzoek dat we hebben gedaan – is dat wij ook onderzoek hebben gedaan naar de dingen die daarnaast zijn gebeurd. Dus het moment dat u mij vraagt 'onrechtmatig gedrag?' Dat is een van de simpelste antwoorden die wij hebben gevonden. Het is heel eenvoudig. Een burgemeester heeft niet de bevoegdheid om geld uit te geven aan onderzoek. Daar heeft hij een college... Dat gaat dan over artikel 160 en daar heeft hij toestemming van het college voor nodig. Hij kan niet zelfstandig besluiten nemen. Nou, die kennis die we hebben opgedaan, komt op een later moment terug. Waarschijnlijk gaan we dat in augustus op tafel leggen. Want we hebben nog wel wat huiswerk te doen. Maar dat is het concrete antwoord op het eerste deel van uw vraag.

En ja, als ik kijk tussen 13 december jl. en nu naar wat er allemaal is gebeurd, dan is die tijd daar wel voor nodig geweest, gegeven wat dat rapport aan de orde heeft gebracht.

De plv. voorzitter: Mijnheer Van Smirren, heeft u nog behoefte aan een tweede reactie?

De heer Van Smirren: Ja, nee, we draaien een kringetje rond, ben ik bang. Ik stop ermee, dank u wel.

De plv. voorzitter: De heer Hendrickx. U mag uw betoog afmaken, maar heeft nog maar twaalf seconden dus rondt u het snel af, alstublieft.

De heer Hendrickx: Ik denk dat ik twintig seconden langer nodig heb. Dus ik vraag of ik tijd van anderen mag lenen daarvoor. Even kijken. Voor de duidelijkheid, daar was ik. Hart voor Wassenaar heeft als norm dat wij in onze stukjes nooit over andere mensen praten en de manier waarop wij het in onze fractie van Hart voor Wassenaar doen, is dat wij, of het nu op stijl, inhoud of houding betreft, dat met elkaar evalueren. En ik kan u verzekeren, we nemen geen blad voor de mond. We doen dat om beter te worden, eerlijker, nog oprechter en nog meer op de inhoud en om de Wassenaarder recht in de ogen te kunnen kijken.

Wij vragen ons altijd af – en dit zijn mijn laatste vijf regels – 'is het goed voor de Wassenaarder? Is het goed voor Wassenaar en wil de Wassenaarder dit? En het antwoord betreffende dit voorstel is drie keer 'nee'.

Ook is onze conclusie dat ons vertrouwen in deze burgemeester – en ik kan u verzekeren, dat is een fractiebesluit – sterk tanende is. We laten het over aan de burgemeester om op zijn manier op zichzelf te reflecteren. En deze raad laat die politieke belangen uitgaan boven bestuurlijke integriteit. Bestuurlijke integriteit die de Wassenaarders mogen verlangen van hun 21 raadsleden. En we kunnen en zullen niet meewerken aan de legitimering van niet-integer gedrag en programma's die niet effectief zullen zijn. Ga in vredesnaam aan de slag voor de Wassenaarders...

De plv. voorzitter: Ik heb u meer dan vijf zinnen gegeven, zou u nu kunnen afronden, alstublieft?

De heer Hendrickx: Wij zullen niet meewerken aan de legitimering van niet-integer gedrag en programma's die niet effectief zullen zijn. Ga in vredesnaam aan de slag voor de Wassenaarders en houd op met deze poppenkast! Dank u wel.

De plv. voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hendrickx. Dan zijn we aan het eind gekomen van de eerste termijn. En ik zou graag het woord geven aan de... U brengt me in verwarring. Ik zou de portefeuillehouder willen vragen de antwoorden en reactie te geven.

De heer Gankema: Sorry voorzitter, ik hoor u zeggen 'we zijn aan het eind van de eerste termijn'. Ik wil even checken of dat zo is, want ik dacht dat als de burgemeester reageert daarna pas het einde van de eerste termijn zou zijn. Ik vraag dat omdat ik straks wil verzoeken tot schorsing omdat we voor het einde van de eerste termijn met amendementen moesten komen.

De plv. voorzitter: Ik word gecorrigeerd, het is de eerste termijn van de raad. De burgemeester mag nog reageren. Bij dezen, burgemeester. Wilt u uw reactie geven en kunt u de vragen beantwoorden?

Portefeuillehouder De Lange: Voorzitter, dank u wel voor het woord en dank voor alle bijdragen vanuit de fracties. Er is eigenlijk op verschillende wijzen reflectie gegeven op de situatie en het belang dat onderschreven wordt om met elkaar te komen tot een goede bestuurscultuur hier in Wassenaar in sociale veiligheid. Dat is op verschillende manieren gezegd. En er is op verschillende manieren uiting gegeven over het rapport dat vanavond voorligt, maar nog veel belangrijker, dat ben ik met eenieder eens en mevrouw Hibbert geeft dat nadrukkelijk aan, het zou ergens anders moeten beginnen, namelijk met dat besef dat het er natuurlijk om gaat dat eraan gewerkt moet worden met elkaar. Dat hoor ik ook anderen zeggen. Ik ben het met eenieder eens dat dat natuurlijk ook de taak is van de raad om dat met elkaar te doen.

Dit onderzoek had verschillende redenen. En artikel 170 – als hoeder van de integriteit – is een veelbesproken artikel, daar heeft de heer Hendrickx helemaal gelijk in. Daar is de wetgever ook niet zo helder in geweest. Wel helder is dat deze burgemeester altijd heeft gezegd te staan voor ordelijke besluitvorming in Wassenaar en voor een zelfbewust Wassenaar. Dat is mijn agenda. Dat is ook wat u van mij kunt verwachten.

En op het moment dat er een situatie is, die toch ontstond, dat er een beeld is, waarbij deze vraagstukken zijn, waar het gaat over 'is het hier nog wel sociaal veilig om met elkaar het werk te kunnen doen?', is er maar een mogelijkheid en dat is dat je daarmee aan de gang moet. Dat is de

vorm geworden van dit onderzoek. Daar hebben we zorgvuldig stappen in gezet. Daar heb ik met de fractievoorzitters over gesproken. Daar heb ik op gereflecteerd met het toenmalige college en daar is uiteindelijk een onderzoeksvoorstel uit voortgekomen dat ook voorgelegd is en waarop gereflecteerd is. Dat zijn allemaal stappen waar eenieder bij betrokken is geweest. U zou me van alles kunnen verwijten als ik opeens heimelijk een onderzoek zou doen en u daar opeens mee zou verrassen, maar dat is niet het geval. Geheel transparant en dat is ook de enige juiste manier om dit te doen.

Verder mag iedereen natuurlijk daarover oordelen wat hij oordeelt. Mijn taak is om toezicht te houden op ordelijk bestuur in Wassenaar. Het onderzoek en wat daaruit gebleken is, is de wijsheid van 25 interviews waar 45 mensen uiteindelijk hebben aangegeven hoe ze daartegen aankijken. Vanuit de hoofdvraag 'hoe ervaart u dit op dit moment? Kunt u er voorbeelden van geven en hoe komt u tot verbeteringen?' is een opsomming in het rapport geweest.

Natuurlijk, als je dat bij elkaar leest – en ik hoorde verschillende gradaties en kwalificaties over het rapport – levert dat ook gevoel op van een niet fraai beeld, een beeld van schaamte. En dat deel ik, want er is werk aan de winkel. Daarom ben ik ook zo blij en daarom is het ook de bedoeling vanavond en heb ik dat ook in vele van uw bijdragen gehoord, om hier met elkaar mee aan de gang te gaan. En wat mij betreft, is het proces heel eenvoudig. Als wij hier met elkaar afspreken dat de norm is dat we ordelijk bestuur en die goede omgangsvormen met elkaar doen – en misschien op een aantal punten nog wel moeten zorgen en kijken naar hoe het in onze reglementen staat – dat we ons daar ook aan gaan houden, dat wie dan ook voorzitter er respect is voor de voorzitters – de heer Van Smirren zei daar wat over – dan kunnen we er al enorme slagen mee maken. Dus het verbetervoorstel en het voorstel voor de stuurgroep is ook geen doel op zich, maar het is wel een start en een voorstel vanuit dit college – dat wil ik overigens wel benadrukken, het is een collegevoorstel – om dit met u te bespreken. Als het beter kan, hoor ik graag ook in de tweede termijn hoe dat beter kan. Want ik leer ook heel erg vanavond dat u zegt 'wij willen deze klus aanpakken', in ieder geval een meerderheid van u in de raad. Ik hoop daar... Nee, daar kom ik zo meteen nog op terug.

Dus u heeft aan alle kanten de verschillende reflecties gegeven. Het rapport. Ja, natuurlijk, je moet het rapport bespreken. De vorm daarvan is dat je er dan kennis van neemt. Natuurlijk zullen er ongetwijfeld punten zijn, zullen niet alle voorbeelden zijn meegenomen in het rapport, maar het rapport is wat mij betreft veel meer de aanleiding om uiteindelijk te komen tot die verbetering. Daar was echt absoluut reden en noodzaak voor om dat te doen. Nu ligt het er. Nu moeten we er iets mee doen en dan kom je tot de verbetervoorstellen die hier worden voorgesteld.

Is dat een alles zaligmakende lijst? Is het daarmee opgelost als we deze acties gaan uitvoeren?

Nee, het antwoord is nee. Ik zou het veel belangrijker vinden – en daarom is er het voorstel van de stuurgroep, maar ik hoor graag in tweede termijn als u andere vormen heeft om dat anders te gaan doen – dat er een groep vanuit deze raad aan de slag gaat om met dit onderwerp aan de gang te gaan. En wie u daar dan verder geschikt voor voelt om dat te doen, ik ben in mijn rol als uw voorzitter faciliterend aan dat proces. Dat is ook een rol van een burgemeester, dienend leiderschap, om uiteindelijk de lokale democratie die plek te geven en de ruimte. Maar u zult dat ook met elkaar moeten doen.

Daarnaast is er wel, dat werd ook door velen van u gezegd, het belang dat we als ambtelijke organisatie met dit traject verder moeten. Ik denk dat daar wel de ruimte voor zou moeten zijn om dat te kunnen doen. Dus wat dat aangaat, en die vraag kwam ook 'burgemeester en gemeentesecretaris, pakt u die opdracht op?' denk ik dat het belangrijk is om ook een veilige cultuur te maken binnen onze organisatie, ook in de omgang met de bestuurders, en daar de ruimte voor te creëren.

En dan hoor ik u over het bedrag. Laten we nu niet in de bekende politieke val trappen dat we het bedrag nemen en vervolgens van alles van dat bedrag gaan vinden. Ik vind het ook heel erg veel geld. Het gaat er alleen om... Natuurlijk, ik ben het met iedereen eens die zegt 'dit moet veel minder, want dit geld moet uiteindelijk gewoon geïnvesteerd worden voor goede projecten in Wassenaar', zeker eens. Daarom staat er ook niet voor niets in het voorstel dat het limitatief is. Alleen is het wel zaak om ruimte te creëren en als je binnen deze organisatie in ieder geval iemand het projectmanagement op zich wil laten nemen om dat interne proces binnen die organisatie op gang te brengen, dan kost dat geld. Dat kost ook een cultuurtraject binnen de organisatie. Als je externe begeleiding, ook in het proces vanuit de raad, nodig hebt, dan zal dat ook geld kosten. Dus in die zin is er gewoon een voorstel gedaan 'houdt u er wel rekening mee?' Maar daar komen natuurlijk voorstellen voor en er staat ook heel nadrukkelijk in het voorstel dat de stuurgroep, heel nadrukkelijk, bij de verdere plannen die dan verderop in het jaar zouden worden voorgelegd aan uw raad, specificaties laat komen waarbij de raad besluit. Want laat een ding helder zijn, u gaat over het budget. Dus in die zin zou ik ook graag die toezegging doen dat er natuurlijk een splitsing gemaakt moet worden tussen de ambtelijke kosten binnen de organisatie en de kosten voor het traject van de raad. Ik hoor u eigenlijk vrij collectief zeggen 'laat die kosten voor die raad zo laag mogelijk zijn, want dat kunnen we zelf'. Graag! Dat was eigenlijk ook juist wat, wat het college betreft, ook

bereikt zou moeten worden. Het is denk ik wel heel goed om het college daar dan ook een rol in te geven en daarbij te betrekken.

Dan is er nog breed gesproken over de wens om te komen tot het verder uitspreken en heling inzetten. Ik denk dat daar vanavond ook al een belangrijke stap in is gezet en dat u over en weer het nodige naar elkaar gewisseld heeft. Maar dat is nog niet klaar. Er worden allerlei methodieken voor toegepast, van kopjes koffie, tot thee, tot en met een voorstel voor een gespreksleider die misschien deze zomerperiode zou kunnen gebruiken om dit op gang te brengen. Ik hoor ook een aantal fracties zeggen 'misschien is het ook wel heel goed om die zomertijd, die reflectie wat tijd te gunnen.' Prima. Het college doet een voorstel om iets in beweging te krijgen, maar het moet een proces zijn waar, wat mij betreft, alle 21 raadsleden een comfortabel gevoel bij krijgen.

Dan kom ik op het punt dat de fractie van Hart voor Wassenaar hem anders aanvliegt. Die vliegt hem zo aan dat we feitelijk gezien gewoon door moeten, want er was niet zo heel veel aanleiding om hiermee verder te gaan en laten we doorgaan met Wassenaar. Ik ben het overigens zeer eens met het feit dat we ook door moeten gaan met Wassenaar, op de inhoud. De komende weken hebben we ook tal van debatten die daar gelukkig weer over gaan. Laten we dat ook vooral doen.

Maar ik denk dat het echt niet verstandig is om te zeggen 'we hebben er kennis van genomen en we gaan gewoon weer door, over tot de orde van de dag'. Want ik hoor ook heel vaak het verhaal 'ja, wij herkennen eigenlijk heel erg wat er in het rapport staat'. Maar wat zeg je dan? Dan zeg je dat je eigenlijk erkent dat we dit allemaal heel normaal vinden met elkaar. Daarvan vind ik toch, maar dat vind ik ook vooral het debat dat u onderling moet hebben, dat een aantal elementen gewoon niet normaal zijn en dat volgens mij ook maatschappelijk niet uit te leggen is dat dat omgangsvormen zijn van hoe wij met elkaar omgaan en dat het toch echt heel goed is om daar te kijken hoe we daar verbeterlagen in kunnen maken.

De besluiten heb ik genomen zoals die zijn genomen. Bedragen moeten altijd verantwoord worden. Dat gebeurt natuurlijk ook in de gremia die er zijn, maar bij tijd en wijle moet er natuurlijk wel gewoon een besluit genomen worden om onderzoek te doen. En ik benadruk daar nog eens een keer bij dat alle stappen zorgvuldig zijn gecommuniceerd en ik ook echt van mening ben, als daar dus al van tevoren opmerkingen waren 'goh burgemeester, wat bent u nu aan het doen?', u mij daar op alle momenten op had mogen aanspreken. Dan hadden we daar wat aan kunnen doen. Maar soms moet je ook gewoon besluiten nemen, gegeven de ontstane situatie.

Dat maakt dan ook dat ik eigenlijk u nog een ding zou willen meegeven, want ik geloof dat er toch ook wel behoefte is aan een tweede termijn. We moeten kijken hoe we dit debat goed afronden. Ik wil u in ieder geval meegeven dat heel fijn zou zijn wanneer u als raad richting geeft voor hoe u zo breed mogelijk met elkaar dit traject zou willen voortzetten, vanuit het idee dat er heel nadrukkelijk uitgesproken is dat de raad ook verder wil met dit traject om tot die verbeterde bestuurscultuur en die sociaal veilige omgeving te komen en dat ik ook heb gehoord dat aan de zijde van de ambtelijke organisatie – en die opdracht zal het college op zich nemen – natuurlijk ook nadere uitwerkingen komen. Maar het zou wel heel fijn zijn om een bepaalde richting te hebben, zodat dit debat een conclusie heeft en zodat we ook aan de Wassenaarders kunnen uitleggen wat de volgende stap is, die is gezet.

Voorzitter, tot zover volgens mij de beantwoording van de punten die naar voren zijn gebracht in de eerste termijn.

De plv. voorzitter: Dank u wel voor de beantwoording. Ik kijk de zaal rond of er nog vragen zijn blijven liggen. Dat is niet het geval. En ik zie dat de heer Gankema opstaat. Aan u het woord.

De heer Gankema: Dank u wel voorzitter, ik denk dat u zo wilt aankondigen dat we aan het eind zijn van de eerste termijn. Ik zou u willen vragen om de vergadering ongeveer tien minuten te schorsen, zodat we wat overleg kunnen hebben en kunnen kijken of we wellicht met een voldragen amendement kunnen komen.

De plv. voorzitter: Ik leg dat even aan de raad voor, kunt u daarmee instemmen? Mevrouw Hibbert heeft een reactie.

Mevrouw Hibbert: Dank u voorzitter, dank u mijnheer Gankema. Is het een idee om tijdens schorsing met alle acht fractievoorzitters even in een ruimte te gaan zitten?

De plv. voorzitter: Ik leg de vraag aan de raad voor, kunt u instemmen met de schorsing tot 21.40 uur en vindt u het een goed idee om even met de fractievoorzitters te overleggen? Ja, u kunt instemmen. Dank u wel. Dan gaan we het zo doen. Ik schors de vergadering.

Schorsing (Tijdens de schorsing wordt aangekondigd dat deze met tien minuten wordt verlengd.)

De **plv. voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik heb begrepen dat er behoefte is aan een tweede termijn. Klopt dat? Dan doen we dat in de volgorde zoals in de eerste termijn en dan geef ik het woord aan de heer Gankema.

De heer **Gankema**: Dank u voorzitter, de fractievoorzitters hebben de schorsing gebruikt om overleg te voeren en zoals ik het hier voor me heb liggen, hebben we een compromis kunnen bereiken. Ik zou met uw toestemming het amendement willen voorlezen.

De **plv. voorzitter**: Ja, heel graag.

De heer **Gankema**:

Amendement Ingediend door Lokaal Wassenaar!

"De raad van de gemeente Wassenaar, in vergadering bijeen op 13 juni 2023;
gehoord de beraadslagingen;

wijzig het ontwerpbesluit behorend bij het raadsvoorstel Verbetervoorstel bestuurscultuur en sociale veiligheid in Wassenaar als volgt:
het besluit komt als volgt te luiden:

1. gezamenlijk met een programma te komen ten behoeve van een gewenste bestuurscultuur en het waarborgen van de sociale veiligheid binnen de gemeente Wassenaar;
2. het fractievoorzittersoverleg krijgt als taak een concreet actieplan op te stellen voor de raad;
3. er zullen geen financiële middelen aangewend worden voor de uitvoering van dit besluit;
4. de raad draagt het college op om een vergelijkbaar traject voortvarend op te pakken voor zichzelf en de ambtelijke organisatie."

De **plv. voorzitter**: Dank u wel, dient u het amendement nu in? Dan maakt het amendement nu deel uit van de beraadslaging.

Dan kijk ik de zaal rond. Zijn er nog anderen die het woord zouden willen voeren in de tweede termijn in de volgorde, zoals we dat in de eerste termijn gedaan hebben? De heer Van Smirren, heeft u behoefte? Nee, dan ga ik naar mevrouw Hibbert, heeft u behoefte? Ook niet. Mevrouw Ettema?

Mevrouw **Ettema**: Dank u voorzitter, dit werkt beter, via de microfoon. Ik wil graag beamen dat we inderdaad met elkaar een amendement hebben besproken en tekst hebben opgesteld en we daar graag mee akkoord gaan. Alleen hoor ik dus nu na het overleg dat er nog een aanvulling is en ik heb daar niet over kunnen beslissen. Dus daar zou ik heel graag even paar minuten voor willen hebben om dat...

De **plv. voorzitter**: Ik begrijp dat u wilt schorsen?

Mevrouw **Ettema**: Dat zou voor mij prettig zijn.

De **plv. voorzitter**: Dan gaan we weer schorsen. Sorry voor alle aanwezigen, maar is vijf minuten voldoende?

Mevrouw **Ettema**: Ja, vijf minuten is voldoende.

De **plv. voorzitter**: Kunt u daarmee instemmen en mijnheer Gankema, wilt u nog wat zeggen?

De heer **Gankema**: Dank u voorzitter. Ja, de fout ligt bij mij. Ik heb dit niet goed gecommuniceerd met een paar fractievoorzitters in alle hectiek en alle haast, dus ik neem dat op mij en ik steun het voorstel te schorsen.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel, dan schorsen we bij dezen voor vijf minuten. Over vijf minuten van 22.21 uur.

Schorsing

De **plv. voorzitter**: Ik heropen de vergadering. We waren gebleven bij de tweede termijn. Ik had gevraagd wie het woord wilde hebben. Mevrouw Ettema is net aan het woord geweest. Mevrouw

Hibbert, heeft u behoefte aan het woord? De heer Nijdam? Pardon, Nijman, sorry. Dat is de tweede keer dat ik me vergis. De heer Krabbendam? Ja.

De heer **Krabbendam**: Dank u voorzitter. En dank aan allen voor de schorsing die we zojuist hebben gehad en het goede gesprek dat we hebben gehad over 'hoe komen we tot een amendement dat op draagvlak kan rekenen in deze raad?' Wij zullen het amendement steunen. Wij lezen het zo dat we inderdaad geen middelen ter beschikking stellen voor de raad, maar dat we wel het college de ruimte geven om te investeren in onze ambtelijke organisatie, waar dat nodig is, om met een goede aanpak te komen. Ik denk dat we die die ruimte zeker moeten geven, dus dank u wel.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Krabbendam. De laatste de laatste spreker, de heer Hendrickx Hart voor Wassenaar. Heeft u behoefte? Nee, dat is niet het geval. Dan de portefeuillehouder. Heeft u behoefte om een reactie te geven over de appreciatie van het amendement? Aan u het woord.

Portefeuillehouder **De Lange**: Voorzitter het college heeft overleg gevoerd over het voorliggende amendement. Dank daarvoor en dank dat u met elkaar het gesprek bent aangegaan om tot dit amendement te komen. Dit is een uitvoerbaar amendement wat het college betreft. Sterker nog, een amendement dat het college een prima amendement vindt waarmee we volgens mij een mooie of goede afsluiting hebben om richting te geven aan hoe we hier verder mee willen gaan. Daarom geven we een oordeel raad.

De **plv. voorzitter**: Dank u wel. Ja, dan kunnen we de beraadslagingen afsluiten. Dan komen we toe aan de stemming. Dat betekent dat we als eerste gaan stemmen over het amendement en in tweede instantie over het gewijzigde raadsbesluit. Is er behoefte aan een stemverklaring?

De heer **Hendrickx**: Ja, ik neem aan dat het in iBabs zit?

De **plv. voorzitter**: Voor zover ik weet wel, maar ik dacht dat u ook een kopie gekregen had. Het zit in iBabs?

De heer **Hendrickx**: Voor de duidelijkheid. We hadden een geprint exemplaar, daar is met de hand op gewijzigd. Welk exemplaar zit nu in iBabs?

De **plv. voorzitter**: Het gewijzigde exemplaar, maar ik weet niet... Staat het al in iBabs? Het staat erin.

De heer **Hendrickx**: Ik hoor verschillende antwoorden om me heen.

De **plv. voorzitter**: Ja. Misschien moeten we even schorsen voor de duidelijkheid.

De heer **Hendrickx**: Voorzitter, via u zou ik van de griffier willen vernemen of het laatste, gewijzigde amendement in iBabs zit. Ik hoor hier 'nee'.

De **plv. voorzitter**: Dan moet u even verversen. Dan gaat u uit iBabs en dan er weer in en dan moet u de juiste versie hebben.

De heer **Hendrickx**: Het tweede is dat wij voor onze fractie nu vijf minuten schorsing willen vragen om hierover te spreken.

De **plv. voorzitter**: Oké. We schorsen tot 22.35 uur.

Schorsing

De **plv. voorzitter**: Ik zie dat iedereen inmiddels weer plaats heeft genomen, dus ik neem aan dat we de schorsing kunnen beëindigen. Dat is het geval. Dan gaan we verder met het punt waar we gebleven waren. Is er behoefte aan een stemverklaring? Misschien... Dat is niet het geval. Dan komen we aan het amendement. Dat brengen we in stemming. Wie zijn voor het amendement? Nou, dat is unaniem. Ik ook, ik moet meestemmen, dat is zo'n rare situatie. Dan is hiermee het raadsbesluit gewijzigd.

Het gewijzigde raadsbesluit komt nu in stemming. Wie is voor het gewijzigde raadsbesluit? Dat is wederom unaniem. Het is een heel mooi resultaat. Hiermee beëindigen we dit agendapunt.

6. Vragenronde

De **plv. voorzitter**: Dan komen we aan agendapunt 6, de vragenronde. Er zijn geen vragen aangemeld. Daarmee beëindigen we dit agendapunt.

7. Sluiting

De **plv. voorzitter**: Dan komen aan de sluiting van de vergadering. Dank u wel voor al het geduld. We sluiten de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad d.d. 4 juli 2023.

De griffier,

dhr. J. Kleinhesselink

De voorzitter,

dhr. L.A. de Lange

